

MIKROYRITYKSEN KIRJANPITÄJÄN MUUTTUVA TYÖNKUVA KOHTI KONSULTTIA

Jylhänlehto Tiia

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutus
Tradenomi (AMK)

2021

Liiketalouden koulutus
Tradenomi

Tekijä	Tiia Jylhänlehto	Vuosi	2021
Ohjaaja	Anne Tolvanen		
Työn nimi	Mikroyrityksen kirjanpitäjän muuttuva työnkuva kohti konsulttia		
Sivu- ja liitesivumäärä	43 + 7		

Sähköistyneen taloushallinnon ja käytettävissä olevan teknologian kehittymisen myötä taloushallinnon toimiala on ollut ja on edelleen murroksessa. Kirjanpito-työn digitalisoituessa ja automatisoituessa tulee myös kirjanpitäjän työnkuvan muuttua vastaamaan muutosta sekä asiakkaiden vaatimaa palvelua, jotta menestys murroksessa olevalla alalla voidaan saavuttaa.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, kuinka paljon mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuva on muuttunut ja tulee muuttumaan kohti konsultointia. Tutkimuksen avulla selvitetään myös, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muutokseen, mitkä ovat muutoksen tuomat edut ja haitat sekä miltä tulevaisuuden mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvan voidaan arvioida näyttävän.

Tutkittavalla aiheella on merkitystä niin alalle kouluttaville oppilaitoksille kuin tulevaisuudessa alaa opiskeleville opiskelijoille sekä jo alalla toimiville kirjanpitäjille. Taloushallintoa ja kirjanpitoa opiskelevien ja opettavien tulee ymmärtää muuttuneen alan vaatimukset, jotta kirjanpitoa opiskelevat saavuttavat tarvittavan ammattitaidon ja alan yritykset saavat tarvitsemansa ammattitaitoisen työvoiman. Jo alalla työskentelevien kirjanpitäjien tulee ymmärtää työnmuutoksen tarpeellisuus sekä, se mitä kaikkea työnmuutos pitää sisällään, jotta muutos ja siihen sopeutuminen onnistuisivat mahdollisimman hyvin.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisia tutkimus- ja analyysimenetelmiä hyödyntäen. Kokemusperäisen osion aineistonkeruumenetelmänä käytettiin alalla jo työskenteleville kirjanpitäjille suoritettuja kyselyjä.

Tutkimus toi esille mikroyrityksien kirjanpitoa tekevien kirjanpitäjien työnkuvan muuttuneen neuvon antavaksi ja konsultoivaksi palveluksi lakisääteisten kirjanpito-työiden rinnalla. Tulevaisuudessa mikroyrityksen kirjanpitäjältä vaaditaan substanssiosaamisen lisäksi entistä laajempaa ja kokonaisvaltaisempaa taloushallinnon osaamista sekä vuorovaikutus-, myynti- ja markkinointitaitojen hallitsemista.

Avainsanat kirjanpito, taloushallinto, työnmuutos, automatisaatio, digitalisoituminen, kirjanpitäjä, konsultti

Degree Programme in
Business Management
Bachelor of Business Administration

Author	Tiia Jylhänlehto	Year	2021
Supervisor	Anne Tolvanen		
Subject of thesis	Micro-company accountants job transformation to consultant		
Number of pages	43 + 7		

With the development of electronic financial management and available technology, the financial management industry has been and continues to be in transition. As accounting work becomes more digitalized and automatized, the accountant's job description must also change to reflect the change and the service required by customers in order to achieve success in a changing industry.

The aim of this thesis is to research how much the job description of a micro-company accountants has changed and will change towards consulting. The study also research what factors have contributed to the change, what are the advantages and disadvantages of the change, and what the job description of a future micro-enterprise accountant can be assessed to look like.

Topic of the thesis is important for both educational institutions training financial management and for students studying accounting in the future, as well as for accountants already working in the field. Those who are studying and teaching financial management and accounting must understand the requirements of the changed field, so that those studying accounting will reach the necessary professional ability and companies in the field will get the expertise workers they need. Accountants already working in the field must understand the need for a change of job description and what it requires to make the needed change and adapt to it as smooth as possible.

The thesis was conducted by using qualitative research and analysis methods. The data collection method of the experiential section was carried out through surveys of accountants already working in the field.

The study revealed that the job description of micro-enterprise accountants has become an advisory and consultative service alongside statutory accounting work. In addition to substance expertise, the accountant of a micro-enterprise will be required to have even more extensive and comprehensive financial management skills and to manage interaction, sales and marketing skills also in the future.

Key words accounting, financial management, job transformation, automatization, digitalization, accountant, consultant

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimuksen aihe ja rajaus	5
1.2	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	6
1.3	Tavoite ja hyödyllisyys	7
2	TUTKIMUSASETELMA	8
2.1	Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät	8
2.2	Mikroyrityksen kirjanpitäjille luotu kysely	9
2.3	Eettisyys ja tietosuoja	11
2.4	Aineiston analyysimenetelmä	12
3	KÄSITTEET	14
3.1	Kirjanpitäjä ja kirjanpitäjän työnkuva	14
3.2	Konsultti ja konsultin työnkuva	15
3.3	Mikroyritys kirjanpitovelvollisena	16
3.4	Sähköinen taloushallinto	17
4	KIRJANPIDON MUUTOS SÄHKÖISTYMISEN MYÖTÄ	19
4.1	Perinteisen kirjanpidon muutos sähköiseksi	19
4.2	Sähköisen kirjanpidon hyödyt	22
4.3	Sähköiseen kirjanpitotyöhön tarvittavat kirjanpitäjän ominaisuudet	23
4.4	Kirjanpitotyö tulevaisuudessa	25
5	TUTKIMUSTULOKSET	27
5.1	Kyselyyn osallistuneet kirjanpitäjät	27
5.2	Sähköisen taloushallinnon vaikutus kirjanpitäjän työnkuvaan	27
5.3	Tulevaisuuden kirjanpitäjä	31
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	35
6.1	Johtopäätökset	35
6.2	Pohdinta	37
6.3	Tutkimuksen luotettavuus	38
6.4	Tutkimuksen kehittäminen ja jatkotutkimus	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	43

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen aihe ja rajaus

Kirjanpitäjästä puhuttaessa monelle piirtyy mieleen yksin toimistossa papereitten kanssa ahertava lukuja rakastava ja ehkä jopa hieman muiden kanssa vuorovai-
kutusta välttelevä ihminen. Paperisia tositteita ja mappeja täynnä olevat kirjanpi-
täjien työpöydät alkavat kuitenkin olla jo osa menneisyyttä. Enenevässä määrin
sähköinen ja automatisoitu kirjanpito alkaa ottaa valtaa ja syrjäyttää niin sanotun
perinteisen kirjanpidon toimintaa. Alati kehittyvä teknologia tuo uusia ulottuvuu-
ksia ja mahdollisuuksia taloushallintoon ja näin ollen myös kirjanpitotyöhön. Me-
nestyäkseen murroksessa olevalla alalla on muutoksessa pysyttävä mukana ja
työnkuvaa sekä tarjottavaa ammattitaitoa muokattava vastaamaan asiakkaiden
tarvetta nykypäivänä.

Sähköinen ja automatisoitunut taloushallinto koskee kaikkia taloushallinnon alalla
työskenteleviä ja on aiheena erittäin laaja yksittäistä tutkimusta ajatellen. Tässä
opinnäytetyössä tutkittava aihe on rajattu koskemaan mikroyrityksien kirjanpitoa
suorittavien kirjanpitäjien muuttuvaa työnkuvaa kohti konsultointia Suomessa.
Teknologiakehityksessä ja digitalisaation yleistymisessä on suuria eroja maail-
manlaajuisesti, jolloin yhdellä ja samalla tutkimuksella ei voida saada syvällistä
ja riittävää kuvaa tutkittavasta aiheesta globaalisti. Pääkohtina tutkimuksessa on
selvittää, millä tavoin mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuva on jo muuttunut, mitkä
tekijät ovat vaikuttaneet muutokseen, mitkä ovat muutoksen tuomat edut ja haitat
sekä miltä tulevaisuuden mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvan voidaan arvioida
näyttävän.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa tuodaan lukijalle tutuksi tutkimuksen keskeisim-
mät käsitteet: kirjanpitäjän vanha työnkuva, konsultin työnkuva, mitä tarkoittaa
mikroyritys kirjanpitovelvollisena sekä mitä on sähköinen taloushallinto. Tutkimus
tehdään kvalitatiivisia menetelmiä hyödyntäen, jotta reaali maailmassa tapahtu-
vasta ilmiöstä saataisiin syvälinen ja kattava ymmärrys. Avainasemassa tutki-
muksessa on aiemman jo asiasta tutkitun tiedon lisäksi alalla toimivien mikroyri-
tysten kirjanpitäjien omat kokemukset muutoksesta. Empiirisen osion sisältämä

kirjanpitäjien kokemusperäinen tietous kerättiin covid-19-pandemiasta johtuen sähköisillä kyselyillä.

Aiheen valinnan taustalla on tutkijan oma liiketalouden opiskelun myötä kasvanut kiinnostus koko ajan muuttuvaa kirjanpitotyötä ja taloushallinnon alaa kohtaan. Kirjanpitäjän työnkuvalla on suuri merkitys omaa tulevaa työuraa taloushallinnon ammattilaisena ajatellen ja tutkimuksella halutaankin saada selville alalle aiko- vilta vaadittavat ominaisuudet ja taidot.

1.2 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksella halutaan selvittää, kuinka paljon mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuva on muuttunut ja tulee muuttumaan kohti konsultointia. Sähköistyneen taloushallinnon ja automatisoituneen kirjanpidon myötä taloushallinnon toimiala on ollut ja on edelleen murroksessa. Kirjanpitäjän työn digitalisoituessa ja automatisoituessa tulee myös kirjanpitäjän työnkuvan muuttua ja tämän muutoksen laajuutta sekä vaikutuksia halutaan tutkimustehtävän ja siitä johdettujen tutkimuskysymysten avulla selvittää.

Millä tavoin kirjanpitäjän työnkuva on muuttunut viimeisellä kahdella vuosikymmenellä? Ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoitteena on tehdä myöhemmin esiintyvät käsitteet tutuksi lukijalle, jolloin tutkimustyön tulosten, johtopäätösten ja asian pohdinnan ymmärtäminen ja seuraaminen on helpompaa ja selkeämpää. Teoriaosuudessa tuodaan esille ja kuvaillaan aiempaa kirjanpitäjän työnkuvaa. Jotta työnmuutosta on mahdollista ymmärtää, tulee myös nykypäivän kirjanpitäjän työnkuva määritellä tässä osiossa. Lisäksi konsultin työnkuva sekä sähköinen taloushallinto -käsite avataan sekä selvitetään, mitä mikroyrityksellä tarkoitetaan kirjanpitovelvollisena.

Mitkä tekijät ovat vaikuttaneet kirjanpitäjän työnmuutokseen? Ensimmäisen kysymyksen avatessa jo tapahtunutta muutosta, on toisen tutkimuskysymyksen tavoitteena löytää ja avata työnkuvan muutokseen johtaneita syitä. Toisessa osiossa tavoitteena on selvittää, millä tavoin taloushallinnon automatisoituminen, informaatioteknologian kehittyminen ja digitalisaatio ovat vaikuttaneet mikroyrityksen kirjanpitäjän työnmuutokseen.

Taloushallinnon automatisaatiota tutkiessa täytyy myöskin kiinnittää huomiota siihen, että vain säännönmukainen toiminto voidaan automatisoida ja sataprosenttista automatisaatiota tullaan tuskin koskaan tavoittamaan. Automatisaatiota hyödyntäen kirjanpitäjän tärkein tehtävä on tarkistaa kirjanpidon luotettavuus ja oikeellisuus. (Aho, Annala, Huhtala & Jutila 2018.)

Mitkä ovat työnmuutoksen positiiviset ja negatiiviset vaikutukset? Tutkimuksen kolmannen osion tavoitteena on selvittää työnkuvan muutoksen positiiviset ja negatiiviset vaikutukset. Hyötyjä ja epäkohtia tarkastellaan mikroyrityksen kirjanpitäjien, kirjanpitopalveluita tarjoavien yritysten sekä kirjanpitäjiä käyttävien mikroyrittäjien näkökulmista.

1.3 Tavoite ja hyödyllisyys

Tämän tutkimuksen tavoitteena on luoda selkeä ja kattava kuva mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvasta nykypäivänä. Tavoitteena on selkeyttää, mitä uusia ominaisuuksia kirjanpitäjältä vaaditaan tullakseen murroksessa olevan alan ammattilaiseksi. Tutkimuksen avulla tavoitteena on saada syvällinen ymmärrys, kuinka paljon mikroyrityksien kirjanpitäjän työ on muuttunut tai tulee muuttumaan kohti konsultointia ja arvioida, mitä tulevaisuudessa vaaditaan mikroyritysten kirjanpitäjiltä.

Tutkimuksen lopputulos on hyödyllinen niin alalle kouluttaville oppilaitoksille kuin tulevaisuudessa alaa opiskeleville opiskelijoille. Taloushallintoa ja kirjanpitoa opiskelevien tulee ymmärtävää muuttuneen alan vaatimukset, jotta he osaavat sopeuttaa sen omiin vahvuuksiinsa ja niiden kehittämiseen. Alalle opettavien oppilaitosten taas tulee pysyä ajan tasalla taloushallinnon automatisoitua huomioidakseen alan uudet suuntaukset ja tehdäkseen tarvittavat muutokset opintokokonaisuuksissa, jotta ne palvelevat niin opiskelijoita saavuttamaan tarvittavan ammattitaidon kuin alan yrityksiä saamaan tarvitsemansa ammattitaitoiset uudet työntekijät. Toisena asiakaskuntana tutkimuksen hyödyntämisessä ovat jo alalla toimivat kirjanpitäjät ja tilitoimistot. Jo alalla työskentelevien tulee ymmärtää syyt, jotka vaikuttavat työnmuutoksen tarpeellisuuteen sekä mitä kaikkea työnmuutos pitää sisällään, jotta muutos ja siihen sopeutuminen onnistuisi mahdollisimman hyvin.

2 TUTKIMUSASETELMA

2.1 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Opinnäytetyö suoritetaan kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää noudattaen. Laadullisella tutkimuksella pyritään kuvaamaan ja ymmärtämään tiettyä ilmiötä tai toimintaa, eikä tutkimuksessa näin ollen pyritä tilastollisiin yleistyksiin. Kvalitatiivista tutkimusta käsiteltäessä tulee muistaa, että se pätee vain tutkittuun kohteeseen eikä yleistämistä tule tehdä. Se, kuinka ihmiset kokevat ja näkevät tutkittavana olevan ilmiön tai asian ovat laadullisen tutkimusprosessin kiintopisteitä. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ilmiön syvälinen ymmärtämien ja sen tulkitseminen ja selittäminen lausein. Koska tämän opinnäytetyön tutkittavana kohteena on reaali maailmassa tapahtuva ilmiö, sen vaikutukset kirjanpitäjien työnkuvaan ja heidän kokemuksensa ilmiöstä, on laadullinen tutkimusmenetelmä sopivin tapa suorittaa tutkimus, jotta asiasta saadaan riittävän syvälinen ja laaja ymmärrys. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85; Kananen 2014, 17–19.)

Laadullisessa tutkimuksessa prosessi muotoillaan tutkimusongelmaksi tai tutkimustehtäväksi, jotta tutkittavan ilmiön käsiteltävä näkökulma saadaan rajattua. Tutkimusaiheet ovat yleensä itsessään niin laajoja käsitteitä, jotka vaativat rajausta, jotta tutkittavasta aiheesta voidaan saadaan syvälinen ymmärrys. Tutkimusongelman tai -tehtävän ollessa määritelty johdetaan ongelma tutkimuskysymyksiksi, joihin laadullisella tutkimuksella etsitään vastausta. (Kananen 2014, 27.)

Tämän tutkimuksen aineistonkeruu on jaoteltu teoreettiseen ja empiiriseen osioon. Teoriaosa kuvaa jo olemassa olevaa tietoa ilmiöstä, kun taas empiirisessä osassa tuodaan esille uutta tietoa asiasta (Kananen 2014, 53). Tutkimuksen teoreettiseen osioon käytettävässä aineistossa tulee uuden ajantasaisen tiedon lisäksi kerätä myös hieman vanhempaa aineistomateriaalia, jotta saadaan selville ennen työnmuutosta ollut perinteinen kirjanpitäjän työnkuva sekä taloushallinnon tilanne ennen digitalisaatiota. Pääasiallisina teoreettisina tutkimusaineistoina käytetään perinteistä kirjallisuutta ja artikkeleita.

Empiirisen osion pääasiallinen tutkimusaineisto on laadullisissa tutkimuksissa aineistonkeruumenetelmänä käytetyt tätä opinnäytetyötä varten suoritettut alalla jo

toimiville kirjanpitäjille tehty kyselyt. Alunalkaen opinnäytetyötä suunniteltaessa tarkoituksena oli suorittaa kasvokkain tehtyjä syvähaastatteluja, mutta koronapandemian vuoksi haastattelut on kuitenkin päätetty muuttaa sähköisiksi kyselyiksi.

Laadulliseen tutkimukseen kuuluu aineistonkeruun ja -analysoinnin kulkeminen käsikkäin. Kerättyä aineistoa tulee analysoida jo tiedonkeruun aikana, jotta tiedetään kuinka paljon aineistoa tulee kerätä ja tuleeko uusia aineistonkeruumenetelmiä ottaa mukaan tutkimukseen. Kvalitatiivisen tutkimuksen ongelmana voi olla päätös tarvittavan aineiston keräämisen lopettamisesta. Laadullisen tutkimuksen aineiston loppuminen ei yleensä ole ongelmana, vaan harkinnanvarainen riittävän aineiston määrä tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Onko aineisto riittävä syvälliseen analyysiin aiheesta ja saadaanko sillä vastaus tutkimusongelmaan ja siitä johdettuihin kysymyksiin, ovat mittareita, jonka mukaan aineistonmäärä tulee arvioida. (Kananen 2014, 98–99; Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–92.)

2.2 Mikroyrityksen kirjanpitäjille luotu kysely

Opinnäytetyötä varten luodun kyselylomakkeen (Liite 1) kysymykset on suunniteltu ja toteutettu hyödyntäen Ahon (2019) esille tuomia tulevaisuuden kirjanpitäjältä vaadittavia ominaisuuksia ja kirjanpitäjän muuttunutta työnkuvaa mallintaen sekä Ropen (2006), Siivolan ym. (2015) ja Lahden & Salmisen (2014) teosten pohjalta.

Kyselyn ensimmäisessä osiossa vastaajan taustatietoa kartoitetaan iän, työkokemuksen ja koulutuksen osalta. Vastaajan iän, koulutustaustan ja työkokemuksen kysyminen on perusteltua, jotta saadaan selville, onko vastaaja työskennellyt ennen sähköistyneen taloushallinnon tuomia muutoksia, jolloin näkemykset muutoksesta pohjautuvat vastaajan omiin kokemuksiin. Vaikka vastaajalla ei olisi työkokemusta niin sanotusta perinteisestä kirjanpidosta ajalta ennen sähköistymistä, on vastaukset hyvänä apuna nykypäivän työnkuvan kartoituksessa.

Kyselyn toisessa osiossa käsitellään sähköistymisen tuomia muutoksia mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvaan. Halutaan selvittää, millä tavoin vastaaja on kookenut työn kuormittavuuden jakautumisen kuukaudessa sähköistymisen myötä.

Seuraavalla kysymyksellä halutaan selvittää, millä tavoin vastaaja kokee työnku-
van muuttuneen aloitettuaan työn verrattuna nykypäivän työnkuvaan. Jatkona
edelliseen kysymykseen halutaan seuraavaksi kartoittaa millä tavoin vastaaja ko-
kee sähköistymisen vaikuttaneen mahdolliseen työnkuvan muutokseen. Säh-
köistymisen vaikutusta asiakassuhteisiin tutkitaan myös tässä kyselyn osiossa.

Kolmannessa ja viimeisessä osiossa kyselyä halutaan saada vastauksia tulevai-
suuden näkymiin alalla toimivien näkökulmasta. Selvitetään miten vastaaja kokee
kirjanpitäjien tarpeellisuuden tulevaisuudessa. Onko kirjanpitäjien työpaikat tur-
vattu tulevaisuudessa vai väheneekö kirjanpitäjien määrä sähköistymisen ja au-
tomatisaation myötä. Kyselyn loppuosassa halutaan saada selville vastaajan nä-
kemys tulevaisuudessa kirjanpitäjältä vaadittavista ominaisuuksista sekä mitkä
työtehtävät ja osaaminen koetaan tärkeiksi myös tulevaisuudessa automatisaa-
tion ja sähköistymisen lisääntymisestä huolimatta. Loppuun vastaajalle annetaan
mahdollisuus tuoda esille mahdollisia muita mielteitä ja kokemuksia asiasta va-
paan kommenttikentän avulla.

Kysely toteutettiin sähköisesti Webropol-ohjelmaa hyödyntäen. Sähköinen kysely
antoi mahdollisuuden maantieteellisesti laajempaan toteuttamiseen sekä kyselyn
suorittamiseen anonyymisti. Anonymiteetti valittiin toteuttamistavaksi tuomaan li-
sääarvoa kyselyyn, luomalla vastaajille vapaa mahdollisuus oman kokemuksen ja
mielipiteen esilletuomiseen ilman pelkoa tunnistettavuudesta. Kyselyllä halutaan
saada kokeneempien kirjanpitäjien näkemys mikroyrityksen kirjanpitäjän työnku-
van muutoksesta sähköistyneen taloushallinnon johdosta. Tarkoituksena on
saada kokemusperäistä tietoutta kirjanpitäjiltä, jotka ovat tehneet kirjanpitoitöitä
jo ennen kirjanpityön automatisoitumista.

Kyselyn kohderyhmänä ovat mikroyrityksien kirjanpitoa tekevät kirjanpitäjät. Eri-
tyisesti perinteisen kirjanpidon muutoksen sähköiseksi ja automatisoituneem-
maksi kirjanpidoksi kokeneiden, hieman kauemmin jo alalla toimineiden, kirjanpi-
täjien näkemys ja kokemus haluttiin tavoittaa. Kohderyhmä, jolle kyselyt lähetet-
tiin valittiin tutkien internetistä mikroyrityksien kirjanpitoa suorittavia tilitoimistoja
sekä yksityisiä kirjanpitäjiä. Kysely lähetettiin valitulle kohderyhmälle sähköpos-
titse. Sähköpostin saatekirjeessä tuotiin esille kyselyn tekijä, tarkoitus, toteutus-
tapa ja se kuinka kerättyä tietoa käytetään.

Kysely suoritettiin strukturoitua haastattelua mallintaen eli kysymykset esitettiin kaikille osallistujille samassa muodossa ja järjestyksessä, jolloin vastaajat kokivat kyselyn samalla tavalla, eikä näin ollen kyselyn asettelulla vahingossa vaikutettu vastauksiin. Vaikka strukturoitu haastattelu mielletäänkin enemmän kvantitatiivisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi, saadaan sitä hyödynnettyä myös laadullisessa tutkimuksessa käyttämällä avoimia kysymyksiä. Strukturoiduilla kysymyksillä, kuten ikä, koulutus ja työkokemus voi olla merkitystä aineiston analysoinnissa, jolloin voidaan huomioda vastaajan suhtautuminen tutkittavaan asiaan tai ilmiöön. (Kananen 2015, 145; Kananen 2014, 75.)

Haastattelussa, niin syvässä kasvokkain tapahtuvassa kuin strukturoidussa kyselyllä suoritettuna, tärkeintä on saada mahdollisimman paljon tietoa kerätyksi. Haastattelukysymykset suositellaan yleensä annettavaksi haastateltavalle etukäteen, jolloin haastateltavalla on mahdollisuus tutustua kysymyksiin jo ennalta ja miettiä valmiiksi vastauksia. Tämän tutkimuksen kysely toteutettiin sähköisesti myös, jotta vastaaja voi ensin tutustua kysymyksiin ja palata kysymyksien pariin myöhemmin vastatakseen, jolloin mahdollisuus syvällisempään pohdintaan etukäteen saadaan toteutettua. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

2.3 Eettisyys ja tietosuojat

Tämän opinnäytetyön tutkimukselle ei haettu erillistä yleistä tutkimuslupaa millään yritykseltä tai organisaatiolta, vaan tutkimukseen käytettiin jo olemassa olevan teoriatiedon lisäksi yksittäisten kirjanpitäjien omia kokemuksia. Empiirisen aineistonkeruumenetelmän osiossa suoritettuna kyselyn saatekirjeessä tuotiin esille vastauksien hyödyntäminen osana opinnäytetyön tutkimusta. Vastauksista saatujen tietojen hyödyntäminen ja käyttö osana opinnäytetyötä tuotiin esille myös kyselyn alussa ennen vastauksien antamista. Näin ollen jokaisen yksittäisen vastaajan katsotaan saaneen tietoonsa ennen kyselyyn osallistumista, että vastauksia tullaan käsittelemään opinnäytetyössä, jolloin voidaan katsoa vastaajan antaneen suostumuksensa luovutettujen tietojen käytölle.

Kyselyn tietoja ei ole käytetty ja hyödynnetty muuhun kuin, ainoastaan osana saatekirjeessä ja kyselyn alussa mainittua opinnäytetyötä varten tehtyä allekirjoittaneen suorittamaa tutkimusta. Vastauksia käsiteltiin luottamuksellisesti ja

vastaajan anonymiteettia kunnioittaen. Saatekirjeenä toimineen sähköpostin (Liite 2) loppuun liitettiin myös lisäksi linkki Lapin ammattikorkeakoulun tietosuojaan, jolloin vastaajalla oli mahdollisuus tutustua opinnäytetyön arvioivan ja hyväksyvän organisaation tietosuojakäytäntöön.

Kyselyyn vastanneiden henkilöiden yksityisyys on taattu sillä, että kyselyssä ei kysytty vastaajaan tai alan yritykseen yhdistettävissä olevia tietoja. Tutkijan tietoon ei missään vaiheessa ole tullut yksittäisen vastaajan nimeä tai organisaatiota, jossa hän työskentelee. Näin ollen tutkimuksen lukijakaan ei voi yhdistää vastauksia kehenkään tiettyyn henkilöön tai yritykseen, vaan vastaajan anonymiteettisuus on taattu.

2.4 Aineiston analyysimenetelmä

Laadullisen aineiston yhtenä yleisenä analyysimenetelmänä on suorittaa aineistolle sisällönanalyysi, joko yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena teoriakehyksenä (Sarajarvi & Tuomi 2009, 91). Sisällönanalyysillä tarkoitetaan kuulujen, nähtyjen ja kirjoitettujen aineistojen sisältöjen analysointia. Tämän tutkimuksen aineiston analyysimenetelmäksi on valittu sisällönanalyysi tutkimukseen käytettyjen aineistonkeruumenetelmien vuoksi. Ennen aineiston analysointia sisällönanalyysimetodissa kerätty aineisto ensin litteroidaan eli yhteismitallistetaan, toisin sanoen muutetaan aineisto yhteen muotoon, yleisimmin tekstimuotoon. Tutkimuksen empiirisen osion keräys suoritettiin kyselylomakkeilla, jolloin kerätty aineisto oli valmiiksi teoreettisen aineiston kanssa samassa tekstimuodossa. Kyselyiden kirjallinen raportti vietiin samaan ohjelmaan opinnäytetyön pohjan kanssa, jolloin tiedonsiirto helpottui ja vastauksien pysyminen alkuperäisessä muodossa voitiin varmistaa. (Kananen 2014, 99–103.)

Litteroinnin jälkeen välivaiheena ennen varsinaista analyysiä, tekstimuotoinen aineisto koodataan, jolloin käsiteltävä aineisto saadaan tiivistettyä ja pelkistettyä analysoinnin mahdollistamaan muotoon ja määrään (Kananen 2014, 103). Litteroinnin ja tiivistämisen jälkeen kerätty aineisto luokitellaan, jotta aineistoa voidaan analysoida teemoittain. Jo kyselyn rakenteessa huomioitiin analyysivaiheen ryhmittely. Pääryhmät analysointia varten ovat vastaajan tausta, sähköistymisen vaikutukset ja kolmantena ryhmänä tulevaisuudennäkymät. Tutkimukseen käytetyn

empiirisen osion aineisto koodattiin ja ryhmiteltiin vastaajien työkokemuksen mukaan hyödyntäen kyselyyn käytetyn ohjelman, Webropolin, omia raportointiominaisuuksia. Kerätyn aineiston teemoittelun avulla aineisto pilkotaan ja teemoitetaan, jolloin esiintyviä teemoja voidaan vertailla suoritettujen ryhmittelyjen mukaan. (Kananen 2014, 103–108; Tuomi & Sarajärvi 2009, 92–93.)

Alla taulukko (Taulukko 1) esimerkkinä kuinka aineisto ryhmiteltiin Webropol-ohjelman raportoinnin avulla vastaajien antaman työkokemuksen mukaan:

Taulukko 1. Kyselyn työkokemuksen perusteella ryhmitelty vastaus koulutuksesta

2. Koulutus			
Vastaajien määrä: 15			
Vastauksia yhteensä 15, joista 15 näkyvillä. Näytä vain 10 vastausta			
Työkokemus alle 5 vuotta.	Työkokemus 5-10 vuotta.	Työkokemus 10-20 vuotta.	Työkokemus yli 20 vuotta.
Tradenomin AMK-tutkinto	Tradenomi	Tradenomi, ylempi amk	Yo-merkonomi
	Tradenomi	tradenomi	Kauppätieteen yo
	merkonomi	merkonomi	merkonomi
	Liiketalouden Tradenomi	Merkonomi	Taloushallinnon erikoisammattitutkinto, KLT
	Ammattikorkeakoulu	Tradenomi	

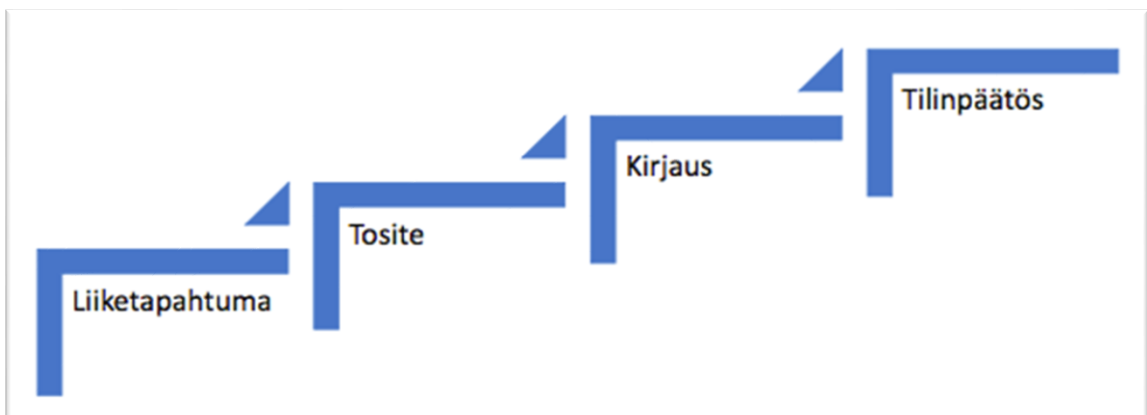
Aineiston analysointivaiheessa valittiin teoriaohjaava analyysi sisällönanalyysin alametodiksi. Teoriaohjaava analyysi mahdollistaa aineistolähtöisen analysoinnin ongelmien ratkaisemisen teorialähtöisien analyysikeinojen avulla, ilman täyttää etukäteen valitun teorian tai mallin ohjaamaa analyysiä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96–97). Tutkittavasta aiheesta on saatu muodostettua jo jonkinlainen teoria aiempaa kirjallisuutta hyödyntäen, mutta sen ei haluta täysin ohjaavan uuden aineiston analyysiä. Kuitenkin tämän tutkimuksen aiheena oli jo olemassa olevan mikroyrityksen kirjanpitäjän muuttuneen työnkuvan syvällisempi tutkiminen, jolloin tutkimuksen pohjana on pakostakin käytetty jo muodostuneita teorioita tapahtuneesta. Kananen (2014, 109) mukaan teoriapohjaisessa tarkastelussa aineistoa käsitelläänkin ilmiötä selittävän teorian käsitteiden avulla.

3 KÄSITTEET

3.1 Kirjanpitäjä ja kirjanpitäjän työnkuva

Kirjanpitolaki (1336/1997 1:1a§) velvoittaa liikeyhtymien merkitsemisen niin, että ostovelkojen ja myyntisaamisten määrän selvittäminen on koko ajan mahdollista ja verovelvollisuuden täyttämiseen tarvittavat tiedot tulee olla aina saatavilla. Kirjanpitäjän tehtävänä on hoitaa yrityksen liikeyhtymien lakisääteinen käsittely ja työnkuvaa määrittää vahvasti viranomaisvelvoitteet, joiden mukaan työ tulee tehdä. (Aho 2019, 15.)

Edellä mainitut kirjanpitäjän työtehtäviin kuuluvat kirjausta vaativat yrityksen liikeyhtymät ovat myyntejä, ostoja ja rahasuorituksia sekä niiden oikaisu- ja siirtoerät. Alla oleva Taloushallintoliiton kuvio (Kuvio 1) havainnollistaa kirjanpidon kokonaisuuden. Liikeyhtymä esitetään tositteena (esimerkiksi osto-, myynti- ja matkalaskut, tiliotteet ja ylityölisät) ja tosite kirjataan kirjanpitoon sille tarkoitetulle tilille ja kirjanpidosta muodostetaan yrityksen tilinpäätös, jonka keskeisinä osina ovat tuloslaskelma ja tase. (Tomperi 2020, 12, Taloushallintoliitto 2018.)



Kuvio 1. Kirjanpidon kokonaisuus liikeyhtymästä tilinpäätökseen (Taloushallintoliitto 2018a).

Kirjanpitäjän kuten muidenkin alojen työntekijöiden työtehtävät ovat aina työpaikka- ja työnantajakohtaisia. Kirjanpitäjän työtehtävänä voi olla taloushallinnon kokonaisuuden tai vain tietyn/tiettyjen osa-alueiden (esimerkiksi kirjanpito, reskontra, laskutus, tilinpäätös tai verotus) hoitaminen yrityksessä, julkishallinnon organisaatiossa tai tilitoimistossa. Vaikka liikeyhtymien käsittely yrityksessä

tai organisaatiossa olisi automatisoitu, on kirjanpitäjän asiantuntemus silti tärkeää. Kirjanpitäjän asiantuntijuutta voidaan hyödyntää yrityksen kannattavuus-seurannassa, budjetoinnissa, verosuunnittelussa, sisäisen ja ulkoisen laskennan raporttien luomisessa sekä analysoinnissa. (Työmarkkinatori 2020; Taloushallintoliitto 2018a; Ammattinetti 2010, 10.)

Kirjanpitäjän työssä tarvittavia ominaisuuksia taloushallintaosaamisen, numeroidenhallinnan, järjestelmällisyyden ja laintuntemuksen lisäksi ovat asiakaspalvelutaito, paineensietokyky, huolellisuus, sekä yhteistyökyky. Tietoteknisten taitojen hyvä hallitseminen sekä kirjonpitojärjestelmien käytön osaaminen ovat myös osa kirjanpidon työssä tarvittavia ominaisuuksia.

3.2 Konsultti ja konsultin työnkuva

Konsulttinimike on vakiintunut osaksi Suomen ammattinimikkeitä 1990-luvulla, jolloin ensimmäiset varsinaiset konsulttiyritykset nousivat osaksi yritysten katu-kuvaa. Jo ennen 1990-lukua konsultin työtehtäviä on toki tehty ilman erillistä ammattinimikettä, jolloin tyypillisimpiä osaamispalvelua tarjoavia ammatteja talous-hallinnossa ovat olleet mm. tilintarkastajat ja kirjanpitäjät (Rope 2006, 32). Yritysten tarvitessa neuvontaa ja ohjausta on muillakin aloilla työelämästä löytynyt ja hyödynnetty erityisosaamista omaavia asiantuntijoita jo kauan ennen konsulttinimikkeen tuloa. (Rope 2006, 10–15.)

Konsultoinnin ideana on oman osaamisen vieminen ostavan tahon käyttöön ennalta rajatuksi ajaksi. Rope (2006, 52) luokittelee konsulttilajit kirjassaan *Menesty konsulttina*, seuraavasti:

1. Koulutuskonsultointi, jolloin koulutuksen avulla osaamista saadaan tuotua halutulle kohdejoukolle.
2. Kehittämiskonsultointi, jolloin osaaminen saadaan työyhteisöön kehittämisprosessin kautta.
3. Työpalvelukonsultointi, jolloin konsultti toimii myös toteuttajana neuvonantajisuuden lisäksi.

Konsultoinnin tarve perustuu yritysten ja työelämässä toimijoiden tarpeeseen saada asiantuntijuutta osa-alueelta, joita ei löydy omista osaamisen vahvuuksista, niin henkilökohtaiselta tasolta kuin yrityksen sisältä. Konsultointi tuo ulkopuolista tilapäistä asiantuntijuutta, joka kattaa jonkinlaisen erityisosaamiseen liittyvän neuvonnan ja ohjauksen sisältämän palvelun. Ulkopuolinen asiantuntijuus konsultoitaviin asioihin mahdollistaa myös puolueettoman ja objektiivisen näkökulman. Konsultoinnissa pyritään nykyään myös ennaltaehkäisevään ja kehittävään toimintaan, kun aiemmin konsultin tarve on nähty kriisitilanteissa ja nopeasti apua tarvittavissa ongelmanratkaisutilanteissa. (Rope 2006, 21–24, 133–135.)

Konsultin ominaisuuksista esiin nousevat substanssiosaaminen ja hyvät vuorovaikutus- ja työelämätaidot. Konsultilta vaaditaan myös hyvää myötäelämiskykyä, jolloin asiakas kokee voivansa luottaa neuvoa-antavaan tahoon, sekä täydellistä palveluasennetta ja riittävää tiukkuutta. (Aho, Annala, Huhtala & Jutila 2018; Rope 2006, 72.)

3.3 Mikroyritys kirjanpitovelvollisena

Kirjanpitolaki (Kirjanpitolaki 1336/1997 1:4b §) määrittelee mikroyrityksen seuraavalla tavalla: *”Tässä laissa tarkoitetaan mikroyrityksellä kirjanpitovelvollista, jolla sekä päättäneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy enintään yksi seuraavista kolmesta raja-arvosta tilinpäätöspäivänä:*

- 1) taseen loppusumma 350 000 euroa;*
- 2) liikevaihto 700 000 euroa;*
- 3) tilikauden aikana palveluksessa keskimäärin 10 henkilöä”.*

Jos yritys ylittää enintään yhden kirjanpitolaissa mikroyritykselle määritellyistä rajoista, saa yritys kirjanpidollisia helpotuksia ja saa näin ollen itse päättää suorittaako se tilinpäätöstä. Mikroyrityskokoluokassa toimivien yrittäjien on kuitenkin hyvä muistaa, että lähes tilinpäätöstä vastaava veroilmoitus tulee kuitenkin laatia. Mikroyritykseltä ei myöskään vaadita kahdenkertaista kirjanpitoa, vaan se voi suorittaa kirjanpidon yhdenkertaisena jos kirjanpitolaissa määritellyistä rajoista ylittyy enintään yksi. *”Sen estämättä, mitä tämän luvun 2 §:ssä säädetään, am-*

matin- ja liikkeenharjoittaja ei ole velvollinen pitämään kahdenkertaista kirjanpitoa, mikäli sekä päättäneenä, että sitä edeltäneellä tilikaudella on täytynyt enintään yksi seuraavista edellytyksistä:

- 1) taseen loppusumma ylittää 100 000 euroa;
- 2) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto ylittää 200 000 euroa; tai
- 3) palveluksessa on keskimäärin yli kolme henkilöä” (Kirjanpitolaki 1336/1997 1:4a.2 §). (Taloushallintoliitto 2018b; Kirjanpitolaki 1336/1997.)

3.4 Sähköinen taloushallinto

Siivola ym. (Siivola ym. 2015, 38) kuvaavat sähköisen taloushallinnon kirjassaan; Ystävällinen taloushallinto - ammattilaisen käsikirja sähköistymisestä, sähköisen taloushallinnon perustuvan pilvipalveluna toimivaan ohjelmistoon. Asiakasyrityksillä on näin mahdollisuus sähköisen taloushallinnon myötä saada jaetun pilvipalvelun avulla oman yrityksensä ajantasainen taloustieto (Kuvio 2), joka helpottaa raportointia ja seuranta.



Kuvio 2. Perinteinen kirjanpito vs. sähköinen taloushallinto. (Siivola ym. 2015, 21.)

Kirjanpidollisesti ajateltuna sähköinen taloushallinto tarkoittaa tiliöintien automatisointia ja näin ollen vähentää esimerkiksi ostoihin ja myynteihin liittyviä rutiinimaisia tositteiden manuaalisia tallennustöitä. Sähköisessä taloushallinnossa tietoa siirretään eri osapuolien ja järjestelmien välillä sähköisesti niin, että tositteet ovat konekielisiä. Kun kirjanpitäjän manuaaliset kirjaustyöt vähenevät merkittävästi, jää taloushallinnon asiantuntijatehtäviin enemmän aikaa. (Siivola ym. 2015, 63–64; Lahti & Salminen 2014, 26.)

Ahon mukaan sähköistyneen taloushallinnon automaatio saavutetaan, kun seuraavat asiat toteutuvat:

- Kaikki tositteiden sisältämä informaatio on sähköisessä muodossa, jolloin ne myös syntyvät ja liikkuvat digitaalisessa muodossa
- Taloushallinnon ohjelmistoihin lainsäädäntö on ohjelmoitu sääntöjen muotoon.
- Keskeiset standardit, koskien kirjanpidon menetelmiä ja tositteita, on otettu laajasti käyttöön.
- Ohjelman asiakaskohtaiset säännöt on luotu tekoälyn tai ihmisen avulla.(Aho 2019, 18.)

4 KIRJANPIDON MUUTOS SÄHKÖISTYMISEN MYÖTÄ

4.1 Perinteisen kirjanpidon muutos sähköiseksi

Ystävällinen taloushallinto -teoksessa (Siivola ym. 2015, 19) kiteytetään nykyaikainen sähköinen taloushallinto seuraavasti: ”Sähköinen taloushallinto tarkoittaa kin nykyään taloushallinnon kokonaisvaltaista hoitamista nykyaikaisilla verkossa toimivilla ohjelmistolla ja automaatiota hyödyntävillä prosesseilla”. Käytännössä tämä muutos perinteiseen kirjanpitoon näkyy kaiken toiminnan siirtämistä sähköiseen muotoon, jolloin yrityksen ajantasainen tilanne on helpommin selvitettävissä, ja näin ollen asiakasyritystä voidaan palvella monipuolisemmin sekä tehokkaammin.

Tasekirjaa lukuun ottamatta kirjanpitolaki on mahdollistanut Suomessa kirjanpito materiaalin säilyttämisen sähköisessä muodossa vuodesta 1997 alkaen. Säilyttäminen tuli tapahtua kuitenkin kahdella eri koneellisella tietovälineellä, jos tositteita säilytettiin vain sähköisenä. 1. päivänä tammikuuta 2016 voimaan astunut kirjanpitolain uudistus poisti vaatimuksen paperisesta tasekirjasta ja mahdollisti näin ollen kokonaan sähköisenä toteutetun kirjanpidon ja aineiston säilytyksen. Lakiuudistus kumosi myös vaatimuksen kahdella tietovälineellä säilyttämisestä, sekä palvelimen Suomessa olevan sijaintivaatimuksen. 2021 voimassa olevan kirjanpitolain mukaan ”*Tositteita, kirjanpitoja sekä muuta kirjanpitoaineistoa tulee käsitellä ja säilyttää niin, että niiden sisältöä voi vaikeuksitta tarkastella ja tarvittaessa tulostaa selväkielisessä muodossa*”, antaen näin vapautta aineiston säilyttämiselle (Kirjanpitolaki 1336/1997 2:7 §). (Kauppa- ja teollisuusministeriö 1998; Siivola ym. 2015, 12; Taloushallintoliitto 2016.)

Pääkirjanpito pitää sisällään osto-, myynti-, matka- ja käyttöomaisuusreskontrat, rahaliikennejärjestelmän, projektilaskennan, palkkakirjanpidon sekä vaihto-omaisuuden ja tuotannon. Pääkirjanpito siis kokoaa yhteen muiden osaprosessien tapahtumia ja luo niiden pohjalta raportointia. Välitilien ja reskontrien täsmäytykset, jaksotukset, kausien sulkeminen ja verojen käsittely ovat osa pääkirjanpitoa. Valtaosa sähköisen taloushallinnon pääkirjanpidon kirjauksista syntyy automaation myötä itsestään ja sähköistyminen onkin muuttanut pääkirjanpidollisen toiminnan

roolia entistä enemmän tietoa varmistavaksi ja kokoavaksi prosessiksi. Sähköisen kirjanpidon luoma mahdollisuus rutiininomaisien toimintojen automatisoinnille vapauttaa kirjanpitäjää perinteisen kirjanpidon manuaalisista toiminnoista kuten arvonnalisäverovelan laskemisesta ja ilmoittamisesta sekä myynteihin ja ostoihin liittyvien tositteiden käsittelystä. Edellä mainitut perinteisen kirjanpidon toiminnot ovat ennen vieneet ison osan kirjanpitäjän työajasta. Automatisoidut toiminnot myös jakavat kuukauden kuormitusta taseisemmaksi perinteisten manuaalisten kirjausten ja toimintojen vähentyessä (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 94–95; Siivola ym. 2015 62.)

Ahon (2019, 38) mukaan kirjanpitäjän laskutus koostuu pitkälti lakisääteisten palveluiden tuottamisesta, muun laskutettavan työn jäädessä alle viiteen prosenttiin kokonaislaskutuksesta. Taloushallinnon sähköistyminen ja toimintojen muuttaminen koneelliseksi automaatioksi, koskee ennen kaikkea juurikin lakisääteisiä rutiininomaisia toimintoja kun taas konsultoitavia, asiantuntijapalveluita ei voida automatisoida. Digitalisaation poistaessa tai ainakin vähentäessä rutiinityötä, on työnmuutos kohti konsultointia mahdollinen. Työnmuutos mahdollistaa näin ollen myös uudenlaisen laskutuksen, jonka myötä palkkakehityksen on mahdollista muuttua myös positiiviseen suuntaan. (Aho 2019, 25.)

Siivolan ym. (2015, 21) tekemä yhteenveto perinteisestä kirjanpidosta verrattuna sähköiseen taloushallintoon (Taulukko 2) helpottaa ymmärtämään käytännön muutoksen sähköistymisen myötä. Taulukossa esitetään kuinka muutos on vaikuttanut työtehtäviin, tietojen säilytykseen sekä käytössä oleviin ohjelmistoihin. Manuaalinen tallennustyö muuttuu automatisoiduksi kertatallennukseksi, kaikki tiedostot löytyvät sähköisessä muodossa paperisten tositteiden sijaan, sisäisen laskennan helpottuminen, joustava työnjako asiakkaan ja kirjanpitäjän yhteiskäytössä olevan ohjelmiston myötä, ulkoisia yhteyksiä ei tarvitse rakentaa erikseen ja ohjelmistojen käyttö ajasta ja paikasta riippumatta sekä ohjelmiston käyttöön perustuva kuukausihinnoittelu.

Taulukko 2. Perinteinen kirjanpito vs. sähköinen taloushallinto (Siivola ym. 2015, 21.)

Perinteinen taloushallinto	Sähköinen taloushallinto
Paljon manuaalista tallennustyötä	Automaatio, tietojen kertatallennus
Tietoa säilytetään myös paperilla	Kaikki tiedot sähköisessä muodossa
Yleensä vain ulkoinen laskenta	Hyvät työkalut sisäiseen laskentaan
Jäykät asiakkaan ja kirjanpitäjän roolit	Joustava työnjako
Eri ohjelmistot asiakkaalla ja tilitoimistolla	Yhteiskäytössä oleva ohjelmisto
Paikallinen asennus tai oma palvelin	Pilvipalvelu, ei teknistä ylläpitoa
Lisenssipohjainen ohjelmisto, vaatii investoinnin	Käyttöön perustuva kuukausihinnointelu
Ulkoiset yhteydet rakennettava erikseen	Ulkoiset yhteydet sisältyvät palveluun
Ohjelmiston käyttö vain paikallisesti tai vaatii VPN-, Citrix- tms. erillISRatkaisun	Ohjelmisto internetissä, käyttö ajasta ja paikasta riippumaton

Taloushallinnon murrosta on pyritty määrittelemään aina meneillä olevan digitalisaation tuoman muutoksen mukaan. Ensi alkuun perinteisen kirjanpidon rinnalle nostettiin paperiton kirjanpito ja seuraavan vaiheen muodosti sähköinen taloushallinto. Toisaalta taas digitaalinen kirjanpito on määritelty myös vain sähköisinä tiliotetapahtumina sekä sähköisinä myynti- ja ostolaskuina. Digitaalinen kirjanpito kuitenkin kokonaisuudessaan tarkoittaa kaikkien taloushallinnon tietovirtojen ja käsittelyvaiheiden automatisointia, mutta myös kaiken tiedon käsittelyä digitaalisesti. (Lahti & Salminen 2008, 19.)

4.2 Sähköisen kirjanpidon hyödyt

Perinteiseen kirjanpitoon on kuulunut samojen paperisten tositteiden uudelleen käsitleminen kirjanpidon eri vaiheissa, mikä lisää virheiden mahdollisuutta sekä nostaa kustannuksia. Mitä useammin tiedot syötetään manuaalisesti, sitä useammin vaaran paikka virheiden tekemiselle tarjoutuu. Kustannuksia nostaa mo-
neen kertaan tehty päällekkäinen työ, joka näkyy työajan kulutuksena, mutta myös paperisten tositteiden tulostus, kopiointi ja lähetys muodostavat lisäkulun, joka sähköisten tositteiden käytön myötä vähenee. Sähköisten tositteiden myötä myös tarvittava arkistointitila vähenee ja varastointikustannukset näin ollen myös pienentyvät. (Siivola ym. 2015, 15–19; Lahti & Salminen 2008, 27.)

Työn kustannustehokkuutta lisää digitaalisen aineiston jatkuva toiminto kirjanpi-
tojärjestelmässä ilman kirjanpitäjän työpanosta. Lahden ja Salmisen (2008, 27) mukaan digitaliseen taloushallintoon siirtyneet yritykset ovat saavuttaneet jopa 30-50 prosentin tehokkuuden lisääntymisen. Näihin laskelmiin on otettu mukaan koko prosessin lisäksi myös muut taloushallinto-osaston työntekijöiden lisäksi toi-
mintaan osallistuneet yrityksen työntekijät. Kustannustehokkuuteen positiivisesti vaikuttavana tekijänä voidaan pitää myös tietokoneiden suurienkin tietomäärien nopeaa käsittelyä. Siinä missä kokenut ja nopeakin kirjanpitäjä väsyä suurien tie-
tomääriä käsiteltäessä, jatkaa tietokoneen tekoäly edelleen toimintaa samalla no-
peudella. Samaan aikaan kun työn kustannustehokkuus nousee, voi myös kirjan-
pitäjän laskuttamat asiantuntijatehtävät nostaa yrityksen tuloa ja näin myös nos-
taa kirjanpitäjien palkkatasoa. (Aho 2019, 17.)

Raportoinnin mahdollisuudet ovat lisääntyneet sähköisen taloushallinnon myötä. Sisäiseen ja ulkoiseen raportointiin tarvittavat tiedot löytyvät digitaalisessa muo-
dossa, jolloin erilaisia valmiita raportointi- sekä tulosten analysointiohjelmistoja voidaan hyödyntää. Raportoinnin toimiessa itsepalveluperiaatteella, pystyy ta-
loushallinnon ohjelmistot analysoimaan ja luokittelemaan dataa ja luomaan myös ennusteita tulevasta. Kuukauden aikainen raportointi on ajantasaisempaa, eikä raportit näin ollen ole vain menneiden kuukausien tietoja sisältäviä, vaan myös yrityksen kuluvan hetken tilannetta käsitteleviä tietoja. Automatisoitujen säännös-
töjen avulla ohjelmistot tiliöivät tositteita, jolloin tase ja tulos sekä alv-laskelmat ovat ajan tasalla (Aho ym. 2018). Yrityksen liiketoiminnan reskontran ja kassan

tilannetta voidaan näin sähköisen taloushallinnon avulla tarkastella myös kesken kuukauden, jolloin nopeitakin taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavia päätöksiä voidaan tehdä. On selvää, että jos itse toimisi yrittäjänä tahtois silloin saada ajantasaisen tiedon yrityksen tilasta, eikä vasta kuukauden viiveellä, jolloin joihinkin kriittisiin asioihin puuttuminen voisi olla jo myöhäistä. Viranomaisilmoitukset(kausiveroilmoitukset, TyEl-ilmoitukset veroilmoitukset sekä palkkojen vuosi-ilmoitukset voidaan hakea jo tallennetuista tiedoista automaattisesti ja toimittaa sähköisesti niitä tarvitseville viranomaisille.(Kaarlejärvi & Salminen 2018, 18–19; Aho 2019, 18; Siivola ym. 2015, 42–43, 64.)

Ekologisuus ja kestävän kehityksen mukainen toiminta on noussut esille viime aikoina niin yksilöiden kuin yritysten toiminnoissa. Toimintaa halutaan muuttaa ilmastoystävälliseksi ja tuottavaksi myös sidosryhmille, eikä vain yrityksille itselleen. Lahtinen & Salminen (2014, 32–33) tuo esille digitaalisen taloushallinnon tuoman mahdollisuuden ekologiseen ratkaisuun paperisten tositteiden vähentyessä. Digitaalinen taloushallinto myös mahdollistaa paikasta riippumattoman työskentelyn, jolloin CO₂-päästöjä voidaan vähentää matkustamisen ja paperisten tositteiden kuljettamisen ja postituksen jäätyä pois. Paikasta riippumaton työskentely mahdollistaa myös etätyöskentelyn, jonka tarpeellisuus on korostunut covid-19 pandemian myötä. Vastaavissa haastavissa tilanteissa, jolloin toimipisteellä työskentely ei ole mahdollista tai suotavaa, kyetään kirjanpidolliset toiminnot tekemään tarvittavalla tavalla. Kuten Siivola ym. (2015, 29) kirjoittaa, kannattaa yrityksen ottaa huomioon myös se, kuinka etätyömahdollisuus luo yrityksestä pidetyn ja halutun työnantajan.

4.3 Sähköiseen kirjanpitotyöhön tarvittavat kirjanpitäjän ominaisuudet

Ahon (2019, 49) mukaan yhdistävänä ominaisuutena kirjanpitäjillä on vastuullisuus. Perinteisessä kirjanpitotehtävissä vastuuta on täytynyt ottaa lakisääteisten aikataulujen sekä annettujen ohjeiden noudattamisesta ja myös kirjanpidon ja veroilmoitusten oikeellisuudesta. Sähköinen ja automatisoitu taloushallinto ei poista näitä tehtäviä vaan vastuullisuus on vahvasti osana myös nykyaikaista sähköistynyttä taloushallintoa. Taloushallintoa opiskelleena nämä asiat on juurrutettu it-

sestään selviksi ominaisuuksiksi kirjanpidon tehtävissä, jolloin Ahon määritelmään vastuullisuudesta on helppo samaistua, oli kyse sitten niin sanotusta perinteisestä kirjanpidosta tai sähköisestä automatisoidusta kirjanpidosta.

Perinteisen kirjanpitäjän hyvinä ominaisuuksina pidetään lainsäädännön tunte-
musta, laskutaitoa sekä tarkkuutta ja nopeutta kirjauksissa. Ongelmanratkaisu-
kyky on kulkenut osana kirjanpitäjältä vaadittavia taitoja jo alusta saakka, eikä
tämä vaatimus poistu taloushallinnon automatisoitumisen myötä. Yhä enene-
vässä määrin kirjanpitäjän hyvänä ominaisuutena tulee olemaan jo olemassa ole-
vien ongelmien ratkaisu, mutta myös ongelmakohtien havaitseminen ja niihin
puuttuminen ennen kuin tilanne on kriittinen. (Aho 2019, 17–24.)

Tämän tutkimuksen teoriapohjaksi valittuja lähdeoteoksia läpikäydessä sähköisty-
neen kirjanpidon myötä tapahtuvassa työnmuutoksessa esille nousee toistuvasti
työelämätaitojen sekä vuorovaikutustaitojen merkitys. Kirjanpitäjän työnkuvan
muuttuessa vuorovaikutustaitojen merkitys kasvaa. Kirjanpitäjälle jää sähköisty-
neen taloushallinnon myötä enemmän aikaa tuottaa asiakkaalle asiantuntisuus-
palveluita, jolloin hyvät vuorovaikutustaidot toimivat kirjanpitäjän myyntivalttina
hänen tarjotessaan myös konsultointipalveluita. Mikroyrityksen lakisääteisen kir-
janpidon palvelut asiakas ostaa tulevaisuudessakin ulkopuolisena palveluna, jos
omasta yrityksestä ei löydy tarvittavaa osaamista. Muuhun kuin lakisääteiseen
rutiininomaiseen työhön jäädessä sähköistymisen ja automaation myötä aikaa,
tulee palvelut osata myös myydä asiakkaalle. Ei pakollisia asiantuntijuuspalve-
luita tulee osata markkinoida ja omasta asiantuntijuudesta tulee tehdä asiakas-
yritykselle lisäarvoa tuottava palvelu kuten Aho (2019, 75) tuo esille kirjassaan

Prosessinhoidollisessa työssä, jossa koneet tekevät peruskirjanpidolliset toimin-
not, tulee kirjanpitäjän silti osata luoda ohjelmaan sääntöjä ja asetuksia, joiden
mukaan kone toteuttaa kirjanpidon. Myös usean asiakkuuden hallintakyky koros-
tuu koneiden mahdollistaen useamman asiakkuuden kirjanpidollisen automati-
soinnin myötä. Koneet osaavat hoitaa sääntöjenmukaisen toiminnan, mutta poik-
keustilanteissa kirjanpitäjää tarvitaan ja hänen tulee tällöin astua mukaan kirjan-
pidon käsittelyyn. Asiakasmäärän kasvaminen voi Ahon (2019, 27) mukaan hei-
kentää kirjanpitäjän asiakastuntemusta, jolloin asiakasuskollisuus voi vaarantua.

Asiakassuhdetta on vaikeampi luoda syväksi, kun asiakkuuksia on paljon. (Aho 2019, 26–27.)

4.4 Kirjanpityö tulevaisuudessa

Teknologian jatkuva kehitys tulee myös tulevaisuudessa vaikuttamaan mikroyritysten kuten muidenkin kirjanpitäjien työnkuvaan. Sähköinen ja entisestään vielä enemmän automatisoitu kirjanpito tulee murtamaan työnkuvaa vielä enemmän ja tulevia muutoksia voidaan vain ennustaa jo tapahtuneen muutoksen myötä. Kaarlejärven (Kaarlejärvi 2017) mukaan ohjelmistorobotiikka tuo mukanaan uudenlaista osaamista hyödynnettäviä työtehtäviä taloushallintoon. Vaikka robotiikka hoitaakin säännönmukaisia toimintoja, tulee ihmisen silti vastata robotiikan toiminnasta. Kaarlejärvi ei myöskään usko robottien vievän töitä ihmisiltä vaikka sillä onkin vaikutusta työpaikkoihin, vaan pitemmällä aikavälillä automaation lisääminen kokonaisuudessaan mahdollistaa aiempaa paremman keskittymisen asiantuntijatehtäviin.

Taloushallinnon työhön uskotaan kohdistuvan tulevaisuudessa vähemmän lukujen ympärillä pyörimistä ja enemmän lukujen takana olevien tapahtumien kuvaaamista ja ohjeistamista. Suurempien kokonaisuuksien hallinta nousee suurempaan arvoon, kuin pienien osa-alueiden koneellinen toimintojen käsittely. Verotuksen ja lakisääteisten ulkoisten laskentatoimien hallitseminen on osattava tulevaisuudessakin, mutta rinnalle nousee taloushallinnon muuntuminen strategisemmaksi business partneriksi. Taloushallinnontyö muuttuu ihmisläheisemmäksi raportoinnin muuttuessa enemmänkin viestinnäksi ja neuvonnaksi sekä liiketoiminnan ja siinä tapahtuvien muutoksien tukemiseksi. (Kaarlejärvi & Salminen 2018, 268; Kaarlejärvi 2021.)

Myös Tilitoimistossa julkaistun artikkelin kirjoittajat (Leviäkangas, Mikkola, Saari-maa & Mikkola 2016) uskovat asiantuntijaroolin vahvistuvan entisestään tulevaisuudessa. Perinteisen tilitoimistopalvelun rinnalla nähdään tulevaisuudessa kulkevan yritysneuvonnan, jonka myötä asiakkaille myydään osaamista ei työhön käytettyä aikaa. Teknologisia esteitä muutokselle ei enää ole vaan kirjanpitäjän tulisi tarjota tulevaisuudessa yrittäjälle rahanarvoisia lisäpalveluita kuten neuvon-

taa verojen minimointiin, kannattavuuden ja varallisuuden ymmärtämisen lisäämistä, apua erityistilanteissa (esimerkiksi sukupolvenvaihdokset ja yritysjärjestelyt) sekä ajansäästöä ja helppoutta hallinnon rutiineihin (Aho 2019, 18–19).

Robotisaatio ja taloushallinto –Mitä taitoja alalla vaaditaan vuonna 2025? -webinaarissa esiintyneen Taloushallintoliiton johtavan asiantuntija Fredmanin mukaan kirjanpitäjien substanssiosaamista ja erikoistumista tulee nostaa tulevaisuudessa sekä asennetta asiakkaan neuvontaan ja konsultointiin tulee kasvattaa. Tämän lisäksi tilitoimistojen tulisi myös lisätä prosessi ja it-osaamista sekä kiinnostusta tätä osaamista kohtaan. Tulevaisuudessa tilitoimistoilla nähdään mahdollisuutena valita suunta, jota kohti edetä. Suuntauksena voi olla yrityksen koon kasvattaminen päästäkseen suurtuotannon etuihin, erikoistuminen toimialoille tai panostaminen asiakassuhteisiin ja asiakkuudenhoitoon.

Accountor Finagon kehitysjohtaja Lehtonen tuo myös esille tekoälyn ja robotiikan mahdollistaman ajankäytön asiakastarpeisiin vastaamiseen. Vaikka robotiikalla suoritetaan toimintoja, ei se kuitenkaan tulevaisuudessa silti voi korvata ihmisen tekemää asiakaskontaktia ja sen mukana tuomaa asiakkuudenhoitamista. Tilitoimiston työntekijöiden työmäärän ei uskota muuttuvan, vaan muuttavan vain luonnettaan. (Fredman & Lehtonen 2018.)

5 TUTKIMUSTULOKSET

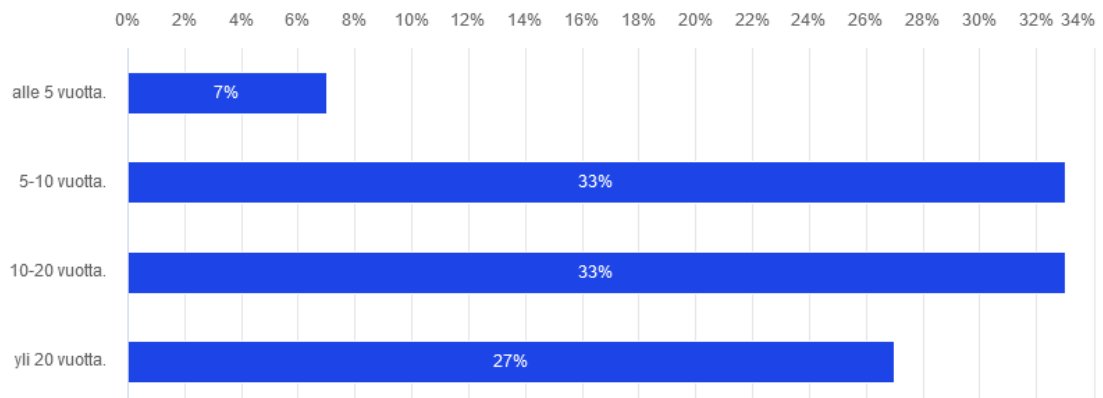
5.1 Kyselyyn osallistuneet kirjanpitäjät

Mikroyritysten kirjanpitäjille suoritettuun kyselyyn osallistui 15 kirjanpitäjää. Tutkimukseen osallistuneiden vastaajien koulutukset jakautuivat merkonomi-tutkinnon ja taloushallinnon erikoistutkinnon (KLT) välille. Osallistujat ovat suorittaneet joko merkonomin, tradenomi-, yo-merkonomi-, ylempi ammattikorkeakoulu tradenomi-, kauppatieteiden ylioppilas- tai taloushallinnon erikoistutkinnon.

Erityisesti pitempään kirjanpitäjän työtä tehneiden kirjanpitäjien kokemuksia työnkuvan muutoksesta sähköistymisen myötä haluttiin tutkia. Kyselylomakkeessa työkokemus jaettiin alle 5 vuotta, 5-10 vuotta, 10-20 vuotta ja yli 20 vuotta. Kuviosta (Kuvio 3) nähdään, kuinka vastaajien työkokemus jakautui. Vastaajista vain yhdellä oli työkokemusta alalta alle viisi vuotta, viidellä vastaajista työkokemusta oli 5-10 vuotta, 10-20 vuotta alalla työskennelleitä oli samoin viidellä vastaajalla ja neljällä vastaajalla oli työkokemusta yli 20 vuotta.

3. Työkokemus kirjanpitäjänä

Vastaajien määrä: 15



Kuvio 3. Työkokemus kirjanpitäjänä.

5.2 Sähköisen taloushallinnon vaikutus kirjanpitäjän työnkuvaan

Kyselyn toisessa osiossa tutkittiin sähköistymisen vaikutuksia työnkuvaan. Ensimmäisenä haluttiin tietää kokevatko vastaajat sähköistymisen vaikuttaneen työ-

kuorman jakautumiseen kuukaudessa. Kysymys suoritettiin liukukytkin kysymyksenä jossa arvo 0 oli negatiivinen, arvo 5 en osaa sanoa ja arvo 10 oli positiivinen vaikutus. Liitteenä (Liite 3) olevasta kyseisen kysymyksen vastaukseista nähdään, että vastaajista kaksi kokee vaikutuksen negatiivisena, kun taas 13 vastaajaa kokee vaikutuksen enemmän positiivisena. Vastaajat arvioivat sähköistymisen vaikuttaneen työkuorman jakautumiseen keskiarvolla 7,3, jolloin kuormituksen vaikutus kiireen jakautumiseen kuukaudessa nähtiin yleisesti positiivisena vaikutuksena. Kun vastaus ryhmiteltiin vastaajien työkokemuksen mukaan (Liite 3), nähtiin vastaajien, joiden työkokemus oli yli kymmenen vuotta, muutoksen kokemisessa enemmän hajontaa. Työkokemusta kirjanpitäjänä alle 10 vuotta omaavien vastauksien hajonta oli pienempää ja muutos koettiin enemmän positiivisena.

Seuraavassa sähköistymisen vaikutuksia työnkuvan muutokseen -osion kysymyksessä (Liite 1, kysymys 5) vastaajaa pyydettiin kuvailemaan kokemiaan muutoksia kirjanpitäjän työnkuvassa nykypäivänä verrattuna työnkuvaan työt aloittaessaan. Tämä kysymys ei ollut vastaajalle pakollinen ja työkokemuksen mukaan ryhmittelyn jälkeen nähtiin, että alle viisi vuotta työkokemusta omaava vastaaja oli jättänyt vastaamatta kysymykseen. Vastaamatta jättäminen on kyseisellä vastaajalla ymmärrettävää, koska työnkuva ei välttämättä ole ehtinyt muuttua hänen työssäoloaikanaan niin paljoa, kuin jo pitempään alalla toimineella kirjanpitäjällä.

5-10 vuotta alalla työskennelleet kokivat työnkuvan muuttuneen perinteisen kirjanpidon työtehtävistä laaja-alaisemmaksi kokonaisuudeksi. Digitalisaation ja sähköistymisen koettiin menneen paljon eteenpäin mahdollistaen työkuorman jakautumisen sekä ajantasaisemman ja sujuvamman kirjanpidon. Samalla vastaajat kokivat myös työn vaatimusten nousseen, asiakasyritysten taloustilannetta seurataan laajemmin. Alla 5-10 vuotta alalla työskennelleen kirjanpitäjän vastaus työnkuvan muutoksesta.

”Työssä täytyy huolehtia paljon kokonaisvaltaisemmin asiakasyrityksen taloushallinnon asiat ja pystyä paljon enemmän tulkitsemaan lukuja. Työ ei ole enää pelkästään manuaalista datan syöttöä ohjelmaan.”

Kirjanpitäjät, joilla työkokemusta on kertynyt jo 10-20 vuotta, myös kokivat työnkuvan muuttuneen paperisten tositteiden käsittelystä sähköiseen työskentelyyn. Nykypäivän työnkuvan koettiin muuttuneen monialaisempaan, konsultoivaan ja kommunikoivaan suuntaan uusien tehtävien myötä, mm. avustushakemusten teko.

Yli 20 vuotta alalla työskennelleet kokivat työnkuvan muuttuneen valtavasti. Kirjanpidon katsottiin olevan nykyään reaaliaikaisempaa ja näin ollen aikaa myös erityiskysymysten hoitamiseen jää enemmän. Vastauksissa yhtenäisenä toistui paperisten tositteiden katoaminen ja muutos sähköiseen työskentelyyn. Alla kahden yli 20 vuotta alalla työskennelleen kokemuksiä työnkuvan muutoksesta.

”Valtava muutos on tapahtunut. Paperia kului isoja määriä kun pää ja päiväkirjoja tulostettiin ja huomattiin pieni virhe ja taas tulostettiin kaikki uudestaan. Nyt sama virhe korjataan ja tulos otetaan ruudulle ja todetaan sen olevan nyt oikein. Mappien ja paperien säilytystä varten piti olla oma huone, tein silloin töitä kotona. Nyt olen etätöissä ja läppäri ja kalenteri ja vihko ovat sohvapöydällä ja istun nojatuolissa läppäri sylissä ja teen töitä.”

Alalla yli 20 vuotta toiminut kirjanpitäjä.

”Suurimpina kirjanpidon laatimisen reaaliaikaisuus. Ennen piti odottaa aineistoja mutta nykyään voi tehdä esim. viikoittain ellei jopa päivittäin eteenpäin jos kaikki toiminnot ovat samassa sähköisessä palvelussa. Työ on muuttunut enemmän tarkastamisen puolelle mikäli sähköisen järjestelmän automaatiotoiminnot ovat hyviä (esim. tekoälytoiminnot, tiliöintisäännöt, toimittajien vakiotilit ym.).”

Yli 20 vuotta alalla toiminut kirjanpitäjä.

Kun kyselyyn osallistunut kirjanpitäjä oli kuvaillut työnkuvassa tapahtunutta muutosta, oli kyselyn seuraavan kysymyksen (Liite 1, kysymys 6) tavoitteena tutkia taloushallinnon sähköistymisen vaikutuksia työnkuvan muutokseen. Vastaajat kokivat sähköistymisen positiivisena, työtä helpottavana ja nopeuttavana asiana. Sähköistymisen vaikutus työnkuvaan koettiin myös työtehtävien laajentumisella

enemmän kohti konsultointia ja neuvontaa, koska aikaa vievien manuaalisten kirjauksien tekeminen vähentyi, kuten 10-20 vuotta alalla toiminut kirjanpitäjä toteaa alla olevassa lainauksessa.

”Erittäin positiivisena. Jää enemmän aikaa ns. asiantuntijatyöhön eikä aikaa kulu aineisto järjestelyyn tai muihin rutiinin omaisiin töihin. Sähköistyminen vapauttaa aikaa asiakkaan todellisiin tarpeisiin eikä kaikkia aikaa kulu pelkästään lakisääteisen velvollisuuksien täyttämiseen.”

Alalla 10-20 vuotta toiminut kirjanpitäjä.

Vastauksissa nousi myös esille sähköistymisen tuoma vaikutus tavoitettavuuteen, yli 20 vuotta alalla työskennellyt kirjanpitäjä koki, että tavoitettavissa tulisi nykyään olla koko ajan. Esiin nousi myös, sähköistymisen tuoma mahdollisuus työn tekemiseen paikasta riippumatta, kirjanpidon reaaliaikaisuus sekä virheen pienemisen mahdollisuus esimerkiksi verotuslomakkeiden automattisten tarkistuksien myötä. Toisaalta sähköistymisen myötä koettiin vaatimuksena aiempaa vahvempaa osaamista asiakasyrityksen kokonaisvaltaisemmasta hallitsemisesta sekä sähköisten ohjelmistojen käytön osaamisesta.

Kyselyn seuraavan kysymyksen (Liite 1, kysymys 7) avulla tutkittiin, kuinka kirjanpitäjän työnkuva suhteessa asiakkaisiin on muuttunut sähköistymisen myötä. Yleisesti asiakaskontaktin koettiin muuttuneen sähköistymisen myötä enemmän sähköpostilla viestittelyksi, kuin kasvokkain tai puhelimesta tapahtuvaksi. Erään vastaajan mukaan asiakaskontakti nähdään nykyään kumppanuutena ja keskustelua on enemmän. Asiakkaiden osuus sähköisessä ohjelmistossa jakoi vastaajien mielipidettä. Asiakkaan valmistelevat työt sähköisessä ohjelmistossa (esim. korttiosotot tai myyntilaskut) nähtiin työtä helpottavana ja tehostavana asiana erään vastaajan mielestä kun taas toinen vastaajista koki uusien ohjelmistojen palveluiden käytönopettamisen asiakkaille hankalaksi, sekä sen tuomien virheiden korjaamisen aikaa vieväksi.

Kaiken kaikkiaan vastaajan kirjanpitäjän työkokemuksen pituudesta riippumatta, työnkuva suhteissa asiakkaisiin sähköistymisen myötä koettiin muuttuneen enemmän neuvoa antavaksi ja konsultoivaksi, sekä yhteydenpidon tapahtuvan

entistä enemmän sähköisiä palveluita hyödyntäen. Sähköistymisen myötä asiakailta koettiin tulleen enemmän toimeksiantoja ja työ on myös raportoivaa ja tarkastelua sisältävää, lakisääteisen kirjanpidon lisäksi.

5.3 Tulevaisuuden kirjanpitäjä

Kyselyn kolmannessa osiossa tutkittiin vastaajien näkemyksiä mikroyrityksen kirjanpitäjän tulevaisuuden työnkuvasta. Tämän osion ensimmäisellä kysymyksellä (Liite 1, kysymys 8) haluttiin saada tietoon vastaajan mielipide kirjanpitäjien tarpeellisuudesta tulevaisuudessa, tarvitaanko tulevaisuudessa kirjanpitäjiä samassa määrin, väheneekö kirjanpitäjien määrä tai lisääntykö. Kaikki vastaajat kokivat kirjanpitäjien ammatin säilyvän ja yhtä vastaajaa lukuun ottamatta kirjanpitäjien määrän pysyvän vähintäänkin entisellään, mutta työnkuvan muuttuvan. Vastaaja, joka koki mahdollisesti kirjanpitäjien määrän vähenevän, uskoo sen johtuvan tehokkaan sähköisen taloushallinnon tuomasta mahdollisuudesta työn tuottavuuden paranemiseen yhden kirjanpitäjän hallitessa suurempaa asiakasjoukkoa.

Työnkuvan uskotaan tulevaisuudessa syventyvän ja erityisosaamisen hallitseminen nousee tärkeämpään rooliin. Tositteiden rutiininomaisen tallennustyön jäädessä pois, kirjanpitäjistä uskotaan tulevan enemmän asiantuntijoita ja konsultoivia palveluita tarjoavia, joiden tietotaitoa osataan hyödyntää. Alla 5-10 vuotta alalla työskennelleen kirjanpitäjän näkemys tulevaisuudesta.

”Näen, että kirjanpitäjän rooli muuttuu entistä enemmän asiantuntijan rooliin. Tieto ja kokemus korostuu. En usko, että kirjanpitäjien määrä vähenee, enemmänkin lisääntyy ja enemmän tarvitaan sisäisen laskennan puolella talouspuolen asiantuntijoiden apua.”

5-10 vuotta alalla työskennellyt kirjanpitäjä.

Seuraavassa kysymyksessä (Liite 1, kysymys 9) vastaajaa pyydettiin valitsemaan vaihtoehdot, joiden uskoi vähenevän tulevaisuudessa kirjanpitotyön automatisoitua. Vaihtoehdoiksi annettiin kiire, manuaaliset kirjaukset, asiakasyrityksen kokonaiskuvan hallitseminen, työssä vaadittu ammattitaito, kirjanpitäjien

määrä, tilinpäätösosaaminen, erityisosaaminen, asiakaspalvelun tarve, talousraporttien analysointi sekä oma vaihtoehto, muu. Selkeimpänä tulevaisuudessa vähenevänä toimintana vastaajien mielestä oli manuaaliset kirjaukset. Kaikki vastaajat uskoivat manuaalisten kirjauksien vähenevän kirjanpitäjän työnkuvassa, kun taas muut valittavissa olevat vaihtoehdot jakoivat vastaajien näkemystä tulevaisuuden työnkuvasta (Taulukko 3). Seuraavana eniten vähenevänä toimintona neljän vastaajan mielestä oli kiire. Myös asiakasyritysten kokonaiskuvan hallitsemisen, tilinpäätösosaamisen, työssä vaaditun ammattitaidon, erityisosaamisen sekä asiakaspalvelun tarpeen uskottiin joidenkin vastaajien toimesta hieman vähenevän tulevaisuudessa.

Taulukko 3. Kirjanpitotyön automatisoitumisen myötä vähenevät toiminnot

	n	Prosentti
Kiire.	4	26,7%
Manuaaliset kirjaukset.	15	100%
Asiakasyrityksen kokonaiskuvan hallitseminen.	3	20%
Työssä vaadittu ammattitaito.	1	6,7%
Kirjanpitäjien määrä.	3	20%
Tilinpäätösosaaminen.	2	13,3%
Erytisosaaminen.	1	6,7%
Asiakaspalvelun tarve.	1	6,7%
Talousraporttien analysointi.	0	0%
Muu, mikä?	0	0%

Kolme vastaajista uskoi kirjanpitäjien määrän vähenevän tulevaisuudessa, mikä on ristiriidassa edelliseen avoimen kysymyksen arvioon kirjanpitäjien tarpeellisuudesta tulevaisuudessa. Edeltävän kysymyksen avoimessa kentässä vastaajista vain yksi koki kirjanpitäjien määrän vähenevän. Vastausten ristiriitaa saattaa selittää useamman vastaajan kokeneen kirjanpitäjän työn nykyisellään jäävän pois ja muuttuvan enemmän konsultoivaksi asiantuntijatyöksi, edellisessä kysymyksessä. Vastaajan työkokemuksen mukaan ryhmitelystä vastauksesta ei pystynyt näkemään mitään tiettyä kaavaa. Vastaukset, manuaalisten kirjauksien vähentäminen poissulkien, olivat hajautuneet työkokemuksen pituudesta riippumatta.

Kyselyn viimeisellä tulevaisuuden näkymää tutkivalla kysymyksellä (Liite 1, kysymys 10) haluttiin selvittää kirjanpitäjän työhön tarvittavista ominaisuuksista tulevaisuuden työnkuvassa. Vastaajaa pyydettiin arvioimaan listassa olevien ominaisuuksien tärkeyttä tulevaisuuden kirjanpitäjän roolissa. Tarkemman ryhmittelemättömän kuvaajan ja taulukon vastauksista voi nähdä liitteistä (Liite 4).

Kun edellisessä kysymyksessä kaikki vastaajat uskoivat manuaalisten kirjauksien vähenevän tulevaisuudessa, koki viisi vastaajaa silti sen tärkeänä tai todella tärkeänä ominaisuutena tulevaisuudessa. Vain yksi yli 20 vuotta kirjanpitäjänä toiminut vastaaja näki manuaalisten kirjauksien täysin tarpeettomana ominaisuutena tulevaisuudessa.

Kaikki kyselyyn vastanneet kirjanpitäjät pitivät täsmällisyyttä tärkeänä tai todella tärkeänä ominaisuutena kirjanpitäjälle tulevaisuudessa. Samansuuntaisena nähtiin myös paineensietokyky. Yksi vastaajista jätti vastaamatta ja toinen vastaaja arvioi paineensietokyvyn olevan hieman tärkeä, kun taas 13 vastaajista uskoi kyseisen ominaisuuden olevan tärkeä tai todella tärkeä kirjanpitäjän ominaisuus tulevaisuudessa.

Myynti- ja markkinointitaidot hajauttivat hieman vastausta. Yksi 10-20 vuotta työskennellyt kirjanpitäjä ei pitänyt kyseistä taitoa lainkaan tärkeänä ominaisuutena, kuusi vastaajaa uskoivat sen olevan hieman tärkeä ja loput kahdeksan vastaajaa kokivat myynti- ja markkinointitaidon olevan erittäin tärkeä tai tärkeä ominaisuus. Ryhmitelystä vastauksesta nähdään, että 10-20 vuotta alalla työskennelleet kirjanpitäjät pitivät myynti- ja markkinointitaitoja vähiten tärkeinä.

Vuorovaikutus- ja asiakaspalvelutaitojen arvioitiin olevan 11:n vastaajan mielestä erittäin tärkeä ominaisuus, yksi vastaajista koki sen tärkeänä ja kolme vastaajista kokivat sen hieman tärkeänä ominaisuutena. Yli 20 vuotta alalla toimineet vastaajat kokivat kaikki kyseisten taitojen olevan erittäin tärkeitä tulevaisuuden kirjanpitäjälle.

Raporttien analysoinnin ominaisuuden tärkeyttä kysyttäessä, kaikki vastaajat kokivat sen olevan hieman tärkeä, tärkeä tai erittäin tärkeä taito tulevaisuuden työnkuvassa. Alle 10 vuotta alalla työskennelleet kirjanpitäjät pitivät yli 10 vuotta kir-

janpitäjänä toimineita vastaajia tärkeämpänä ominaisuutena raporttien analysointia. Kun taas tilikausien päättämisen ominaisuuden tärkeyttä 5-10 vuotta työskennelleet vastaajat pitivät kaikista muista ryhmistä vähiten tärkeimpänä. Yleisesti tilikausien päättäminen nähtiin kuitenkin hieman tärkeänä, tärkeänä tai erittäin tärkeänä ominaisuutena tulevaisuudessa.

Tietoteknisiä valmiuksia arvioitaessa 73,3% vastaajista kokivat sen erittäin tärkeäksi ominaisuudeksi kirjanpitäjän työnkuvassa tulevaisuudessa. Kukaan vastaajista ei pitänyt kyseistä taitoa tarpeettomana ominaisuutena kirjanpitäjälle. 5-10 vuotta alalla työskennelleet vastaajat arvioivat kaikki tietotekniset valmiudet erittäin tärkeiksi ominaisuuksiksi.

Tulevaisuuden kirjanpitäjän yritysneuvonta ja konsultointi ominaisuuksia arvioitaessa kaikki vastaajat kokivat sen hieman tärkeäksi, tärkeäksi tai erittäin tärkeäksi ominaisuudeksi. Liiketoimintaosaaminen nähtiin samoin hieman tärkeänä, tärkeänä tai erittäin tärkeänä ominaisuutena tulevaisuuden kirjanpitäjän työssä. Kukaan vastaajista ei nähnyt kumpaakaan yllä olevaa ominaisuutta tarpeettomana.

Vastaajille annettiin myös vaihtoehto, johon pystyi kirjaamaan jonkin muun kuin listassa olevan ominaisuuden. Yksi yli 20 vuotta kirjanpitäjänä toiminut vastaaja toi esille verotuksen tärkeyden tulevaisuuden kirjanpitäjän ominaisuutena. Vastaaja koki verotuksen olevan erittäin tärkeä ominaisuus tulevaisuuden työnkuvassa. Tämä kysymys olisi tullut ottaa mukaan listaan, jolloin oltaisiin pystytty tutkimaan myös ryhmitelysti muiden vastaajien mielipidettä verotuksen tärkeydestä.

Viimeisenä kohtana kyselyssä oli vapaa kommentointi. 5-10 vuotta kirjanpitäjänä toiminut vastaaja kiteytti sähköistymisen vaikutuksia seuraavasti:

”Sähköisyys helpottaa työtä, aineistot ja ilmoitukset on helposti saatavilla ja korjattavana tarvittaessa. Sähköistyminen on kustannustehokasta. Virheet vähenevät joiltakin osin.”

5-10 vuotta alalla työskennellyt kirjanpitäjä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tutkimuksen johtopäätöksenä voidaan pitää tutkimuksessa suoritettun empirisen osion kyselyn tukevan aiempaa teoriaa mikroyrityksen kirjanpitäjän työnmuutoksesta. Teknologian kehitys ja sen kautta taloushallinnon sekä kirjanpidon sähköistyminen muuttavat mikroyritysten kirjanpitäjän työnkuvaa enenemässä määrin kohti konsultointia. Ohjelmistojen automatisoidessa rutiininomaisia kirjanpidon toimintoja, tulee kirjanpitäjän silti vastata kirjanpidon oikeellisuudesta, kuten Aho, Annala, Huhtala ja Jutila (2018) toivat teoriaosuudessa esille. Konsultoivien ja neuvoa-antavien palveluiden tarjoaminen ovat enenemässä määrin osa mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvaa. Asiakkaat haluavat tukea ja neuvoa yrityksen taloudellisen tilanteen tulkintaan ja kirjanpitäjien ammattitaitoa osataan hyödyntää laajemmin.

Vaikka teorian sekä kyselyyn vastanneiden kirjanpitäjien mukaan manuaalisten kirjauksien uskotaan vähenevän tulevaisuudessa niin se ei suoraan merkitse, etteikö kyseisen ominaisuuden hallitsemista koettaisi tärkeänä. Rutiininomaiset, selviä sääntöjä noudattavat kirjaukset voidaan automatisoida ja näin vähentää manuaalisten kirjauksien määrää, mutta kirjanpitäjän tulee kuitenkin osata muodostaa tarvittavat säännöt ohjelmiin ja suorittaa rutiinista poikkeavat kirjanpidon työt, jotka voivat vaatia manuaalisten kirjauksien tekoa.

Mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvan muutoksen tuomia hyötyjä ja haittoja tarkastellessa esille nousi kaikkia osapuolia hyödyttävä uuden työnkuvan kustannustehokkuus. Tilitoimistot pystyvät tuottamaan ja laskuttamaan laaja-alaisemmista palveluista, mahdollistaen näin myös Ahon (2019, 25) mainitseman kirjanpitäjän palkkakehityksen samalla kun asiakas saa myös oman yrityksensä menestyksen kasvattamiseen hyödynnettäviä tietoja ja neuvoja. Kirjanpitäjät pystyvät kehittämään entistä enemmän konsultoivia palveluita ja tekemään kirjanpidollisen työn tehokkaammin ja nopeammin, mahdollistaen asiakaskunnan kasvattamisen. Virheiden mahdollisuuden pieneneminen koettiin työnmuutoksen etuna niin teoriaosuutta tutkiessa Siivolan ym. sekä Lahden ja Salmisen (Siivola ym.

2015, 15–19; Lahti & Salminen 2008, 27.) esille tuomana kuin kirjanpitäjien kokemuksissa. Kestävän kehityksen mukainen toiminta lisääntyy yrityksissä sähköistymisen mahdollistaessa etätöiden, matkustamiseen kuuluvien päästöjen sekä paperisten tositteiden käytön, kuljettamisen ja postittamisen vähentyessä.

Haittana tai pikemminkin vaikeutena työnkuvan muutoksessa kirjanpitäjien osalta koettiin kokoaikainen tavoitettavana oleminen sekä uusien ohjelmistojen käyttö ja käytön opettaminen asiakkaille sekä aiempaa kokonaisvaltainen asiakasyrityksen tilanteen hallitseminen. Tilitoimistojen osalta haittana voidaan nähdä alati kehittyvän teknologia tuomien mahdollisuuksien ajan tasalla pysyminen ja uudistuksien tuomat kustannukset.

Tulevaisuuden mikroyrityksen kirjanpitäjältä vaaditaan entistä laajempaa ja kokonaisvaltaisempaa taloushallinnon osaamista. Vuorovaikutus- sekä myynti- ja markkinointitaitojen hallitseminen nousee tulevaisuudessa vielä nykyistä suurempaan osaan kirjanpitäjän työnkuvaa. Kuten Aho (2019) toi esille, täytyy konsulttoivia palveluita osata myydä asiakkaille lisäarvoa tuottavana palveluna ja asiakasyritystä hyödyttävänä lisäkustannuksena. Alati kehittyvien raportointimahdollisuuksien myötä kirjanpitäjien analysointitaitoa niin yrityksen sisäisen kuin ulkoisen laskennan osa-alueella tullaan hyödyntämään, jotta yrityksen kannattavuutta saadaan nostettua entisestään.

Mikroyrityksien kirjanpitäjien työnkuva ei tule tulevaisuudessa muuttumaan suoraan konsultiksi, koska pääpaino työtehtävissä pysyy muuttuneesta työnkuvasta huolimatta kuitenkin kirjanpidollisissa tehtävissä. Kirjanpitäjien muuttuessa konsulteiksi, tulisi työtehtävien pääpaino olla Ropen (2006) mukaan konsulttoivissa tehtävissä, kun laki kuitenkin velvoittaa kirjanpidon tuottamisesta tietyin ehdoin, jolloin pakollisen kirjanpidon toteutumisesta vastaa palkattu kirjanpitäjä, ei palkattu konsultti. Konsulttoivat ja neuvoa-antavat työt nousevat osaksi mikroyritysten kirjanpitäjien työnkuvaa enenemässä määrin, mutta kirjanpitotyö, vaikkakin muuttuneena toteutuksena, tulee silti pysymään osana työnkuvaa tulevaisuudessa.

6.2 Pohdinta

Tutkimuksen päätavoitteena oli selvittää mikroyritysten kirjanpitäjien muuttuva työnkuva kohti konsulttia. Mielestäni tutkimuksella onnistuttiinkin saavuttamaan työlle asetetut tavoitteet ja saamaan syvällisempi ja selkeä kuva siitä millä tavoin mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuva on jo muuttunut, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet muutokseen, mitkä ovat muutoksen tuomat edut ja haitat sekä miltä tulevaisuuden mikroyrityksen kirjanpitäjän työnkuvan ennustetaan näyttävän.

Syvällinen perehtyminen mikroyrityksien kirjanpitäjien nykypäivän työnkuvaan avasi silmiä sen suhteen mitä tulevaisuuden tavoiteammatilta voin itse odottaa. Tutkimuksen avulla huomasin myös omia vielä kehitystä kaipaavia osa-alueita, joita tulee työstää hallitakseen kokonaisvaltaisemmin kirjanpitäjältä vaadittavia ominaisuuksia tulevaisuudessa. Tämän myötä uskon kyseisen tutkimuksen olevan uusia alalle kouluttautuvia opiskelijoita ja kouluttavia opettajia hyödyttävä kuten johdannossa yhdeksi työn hyödynnettävyyden tavoitteeksi olikin asetettuna. Kirjanpitäjän työ ei ole tradenomin koulutuksella valittavista ammateista nykypäivänä ja nuorten tulevaa ammattia miettivien keskuudessa se kaikista houkuttelevin vaihtoehto ja uutta ammattitaitoista työvoimaa alalle on haasteellista saada. Tutkimusta olisikin hyvä hyödyntää myös alan houkuttavuuden nostamisessa osoittamalla kuinka kirjanpitäjän työ on nykypäivänä niin paljon muutakin kuin vain yksin toimistossa numeroiden pyörittämistä. Vuorovaikutustaidot ja asiakaspalvelutaidot sekä myynti- ja markkinointitaidot ovat merkittävä osa tulevaisuuden kirjanpitäjän työnkuvaa.

Kaiken kaikkiaan tutkimusprojekti oli antoisa ja oletettua helpommin hallittava prosessi. Alun hitauden jälkeen teoriapohjan karttuessa tutkimustyön tekeminen helpottui. Haasteena oli teoriapohjana käytettävän materiaalin rajaaminen, jotta tutkimus ei lähtisi laajenemaan niin ettei rajatusta aihepiiristä saada syvällistä ymmärrystä vaan pintaraapaisu tarkoitettua laajemmasta aiheesta. Tutkimus ruokkii itse itseään ja aina olisi löytynyt sivupolkuja joita seurata ja laajentaa kokonaisuutta, jota ikävä kyllä opinnäytetyöhön varattu aika ei sallinut. Tämän haasteen selättämistä auttoi selkeästi rajattu tutkimus jo heti alusta alkaen ja tutkimuksen lopputulos onkin kattava katsaus mikroyritysten kirjanpitäjien muuttuvasta työnkuvasta kohti konsulttia.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa validiteetilla arvioidaan oikeiden asioiden tutkimista (Kananen 2015, 343). Tutkimuksen validiteetin takaa-minen on mielestäni onnistunut. Tutkimukseen valitut aineistonkeruu- ja analy-sointimetodit antoivat tutkittavasta aiheesta oikean ja riittävän kuvan ja mahdol-listivat ilmiön syvällisen tutkimisen ja ymmärryksen. Kyselylomakkeen avulla ha-luttiin saada erityisesti pitempään alalla työskennelleiden kirjanpitäjien kokemuk-sia muuttuneesta työnkuvasta, ja vastaajista 60% olikin työskennellyt alalla yli 10 vuotta ja 33,3% 5-10 vuotta, jolloin kyselyn voidaan katsoa tavoittaneen haluttu kohdeyleisö.

Tutkimukseen valittiin tietoisesti vain suomenkielisiä lähteitä, koska tutkimus oli rajattu koskemaan Suomessa jo tapahtunutta ja tapahtuvaa mikroyrityksien kir-janpitäjien työnkuvan muutosta. Teknologiakehitys ja käytettävissä olevat talous-hallinnon ohjelmat voivat vaihdella globaalisti, jolloin ulkomaiset lähdeoteokset oli-sivat voineet antaa virheellisen kuvan täällä tapahtuvasta muutoksesta, jota tut-kimuksella haluttiin selvittää.

Kanasen (2014, 147) mukaan laadullisen tutkimuksen reliabiliteettia arvioitaessa käsitellään tutkimustulosten pysyvyyttä. Arvioidaan saadaanko tutkimustu-lokseksi yhtäläinen tulos, jos tutkimus suoritettaisiin uudelleen. Tässä tutkimuk-sessa reliabiliteetin katsotaan täyttyneen vastauksien samankaltaisuudella. Ky-sely-aineiston kerääminen lopetettiin kun uusilla vastauksilla ei enää voitu saa-vuttaa lisäarvoa tutkimuksille, vaan kyselyn vastaukset toistivat samaa sisältöä. Kyselyn vastauksien samankaltaisuus huomioitiin jo kymmenen vastauksen koh-dalla, mutta reliabiliteetti haluttiin varmistaa vielä lisävastauksien samankaltai-suuden varmistamisella. Kokonaisvastausmääräksi muodostui näin ollen 15 vas-tausta, jonka tutkija katsoi riittävän laadullisen tutkimuksen empiirisen osion ai-neistonkeruuksi.

6.4 Tutkimuksen kehittäminen ja jatkotutkimus

Suullisen kasvokkain tapahtuneen haastattelun etuna olisi ollut haastattelutilanteen saaminen luontevaksi ja rentoutuneeksi, jolloin haastateltava olisi mahdollisesti antanut syvällisempiä ja pitempiä vastauksia. Haastattelun etuna on myös mahdollisuus kysymyksien laajentamiseen uusien näkökulmien tullessa ilmi sekä väärinymmärrysten oikaisu ja kysymysten selventäminen. Analysoitava aineisto olisi ollut laajempaa ja syvällisempää näin. Samaan aikaan kyseessä olevan opinnäytetyöntutkimukseen käytetty aika on rajallinen ja lyhyt, jolloin kirjanpitäjän kokemukset olisi saatu kerättyä vain muutamalta haastateltavalta. Kyselylomakkeiden avulla nyt kokemuksia pystyttiin ottamaan mukaan tutkimukseen viideltätoista kirjanpitäjältä, jolloin tutkimuksen reliabiliteetti pystyttiin paremmin todentamaan.

Yhtenä kehittämisen kohteena on kyselyn uudelleen muotoileminen. Kyselyn vastaamisen aloittaneista vain 62% loppujen lopuksi vastasi kyselyyn. Kysely olisi siis voinut olla jollain muotoa vastaamaan houkuttelevampi, jotta vastausprosentti olisi ollut korkeampi. Kyselyssä ei kerrottu heti alussa kyselyn rakennetta, jonka uskon vaikuttaneen vastauksien keskeyttämiseen. Perusteellisempi saatekirje olisi helpottanut vastaajaa ymmärtämään mitä vastaaminen vaatii ja kuinka paljon aikaa se vie. Toisaalta taas omana kokemuksena kyselyn kohdeyleisönä on liian pitkän saatekirjeen puuduttavuus, jolloin koko kyselyn avaaminen on jäänyt tekemättä.

Kyselyn kysymyksessä 4 (Kirjanpidon automatisoitumisen vaikutus työkuorman jakautumiseen kuukaudessa) työkokemuksen mukaan ryhmittelyn jälkeen havaittiin pitempään kirjanpitäjänä toimineiden kiireen jakautumisen kokemisessa enemmän hajontaa kuin vähemmän aikaa alalla työskennelleiden kiireen jakautumisen kokemisessa. Jälkikäteen huomattuna, kysymykseen olisi voinut lisätä jatkokysymyksiä, jotta saataisiin selville mitkä tekijät vaikuttavat kokemuksien hajontaan.

Hyvänä jatkotutkimuksen aiheena tälle tutkimukselle olisi syvällinen selvitys tarvittavasta substanssiosaamisesta yhdistyneessä kirjanpitäjän sekä konsultin työssä. Tutkimukseen käytettävissä olevan ajan sekä resurssien vuoksi uuden

työnkuvan hallitsemiseen tarvittavia ominaisuuksia ja osaamista ei pystytty tutki-
maan monialaisemmin. Myös uuden työnkuvan palveluiden hinnan määrittämi-
nen jouduttiin jättämään tämän tutkimuksen ulkopuolelle. Jatkotutkimuksessa
olisi hyvä keskittyä yhtenä osa-alueena myös tutkimaan millä perusteella talous-
hallinnon asiantuntijapalveluiden hinta muodostuu ja kuinka kirjanpidon sekä
konsultoinnin yhteispalveluiden hinta lasketaan, niin että sen maksaminen on
kannattavaa palveluja ostavalle asiakkaalle, mutta myös kannattavaa palvelun
tarjoajalle tuottaa. Myös asiakkaan näkökulmaa tapahtuneeseen muutokseen
olisi hyvä selvittää jatkotutkimuksessa. Opinnäytetyön suorittamiseen käytettä-
vän rajallisen ajan ja resurssien vähydestä johtuen asiakkaan kokemuksia mik-
royrityksen muuttuneesta työnkuvasta ja sen myötä uusien palveluiden hyödyn-
tämisen vaikutuksista asiakasyrityksiin ei saatu riittävästä tutkittua.

LÄHTEET

Aho, A. 2019. Kirjanpitäjästä konsultiksi –PÄÄKIRJA. Helsinki: Alma Talent.

Aho, A., Annala, T., Huhtala, O.P. & Jutila, J. 2018. Tilisanomat. Taloushallinnon automaatio muuttaa toimintatavat ja työnkuvat. Viitattu 8.2.2021 <https://tilisanomat.fi/teknologia/taloushallinnon-automatio-2>

Ammattinetti 2010. Ammattikatalogi. Viitattu 25.3.2021 http://media.ammattinetti.fi/ammattikatalogi_2010_fi_web.pdf

Fredman, J. & Lehtonen, L. 2018. Robotisaatio ja taloushallinto –Mitä taitoja alalla vaaditaan vuonna 2025? Webinaari. Accountor Finago Oy. Viitattu 20.3.2021 <https://campaigns.finago.com/robotisaatio-ja-taloushallinto>

Kaarlejärvi, S. 2017. RPA –robotiikalla parempaan arkeen. Blogikirjoitus 7.9.2017. Efima Oy. Viitattu 20.3.2021 <https://www.efima.com/blogi/rpa-robotiikalla-parempaan-arkeen/>

Kaarlejärvi S. 2021 Tulevaisuuden talousammattilainen – valmistaudu muutokseen kehittämällä osaamistasi. Blogikirjoitus 17.3.2021. Efima Oy. Viitattu 8.4.2021 <https://www.efima.com/blogi/tulevaisuuden-talousammattilainen-valmistaudu-muutokseen-kehittamalla-osaamistasi/>

Kaarlejärvi, S. & Salminen, T. 2018. Älykas taloushallinto: automaation aika. Helsinki: Alma Talent.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä : miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittaminen. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202.

Kauppa- ja teollisuusministeriö 1998/47. Kauppa- ja teollisuusministeriön päätös kirjanpidossa käytettävistä menetelmistä. Helsinki.

Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336

Lahti, S. & Salminen, T. 2014. Digitaalinen taloushallinto. 1. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Lahti, S & Salminen, T. 2008. Kohti digitaalista taloushallintoa – sähköiset talouden prosessit käytännössä. Helsinki: WSOYpro.

Leviäkangas, J., Mikkola, S., Saarimaa, S., Tammivuori, M. 2016. Tulevaisuuden tilitoimisto on sparraaja ja kumppani. Tilitoimistossa 4/2016. Viitattu 20.3.2021 <https://tilitoimistossa.taloushallintoliitto.fi/uncategorized/tulevaisuuden-tilitoimisto-on-sparraaja-ja-kumppani>

Rope, T. 2006. Menesty konsulttina, konsultoinnista kukoistavaa liiketoimintaa. Helsinki: Talentum.

Siivola, M., Yli-Heikkuri, A., Helanto, L., Kaisaniemi, T., Koskinen, K., Kuntola, K., Helistö, B., Kinnarinen, S. & Ignatius-Partanen, H. 2015. Ystävällinen taloushallinto, ammattilaisen käsikirja sähköistymisestä. 2. painos. Espoo: ProCoun-
tor.

Taloushallintoliitto 2018a. Kirjanpidon ABC. Viitattu 25.3.2021 <https://taloushallintoliitto.fi/kirjanpidon-abc>

Taloushallintoliitto 2018b. Kirjanpitovelvollisuus. Viitattu 10.2.2021 <https://taloushallintoliitto.fi/kirjanpitovelvollisuus>

Taloushallintoliitto 2016. Tilinpäätöksen allekirjoittaja - vastaat myös aineiston säilyttämisestä. Viitattu 7.4.2021 <https://taloushallintoliitto.fi/ajankohtaista/tilinpaatoksen-allekirjoittaja-vastaat-myo-a-ineiston-sailyttamisesta-22122016>

Tomperi, S. 2020. Taloushallinto, kirjanpito ja tilinpäätöskirjaukset. 17., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5., uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

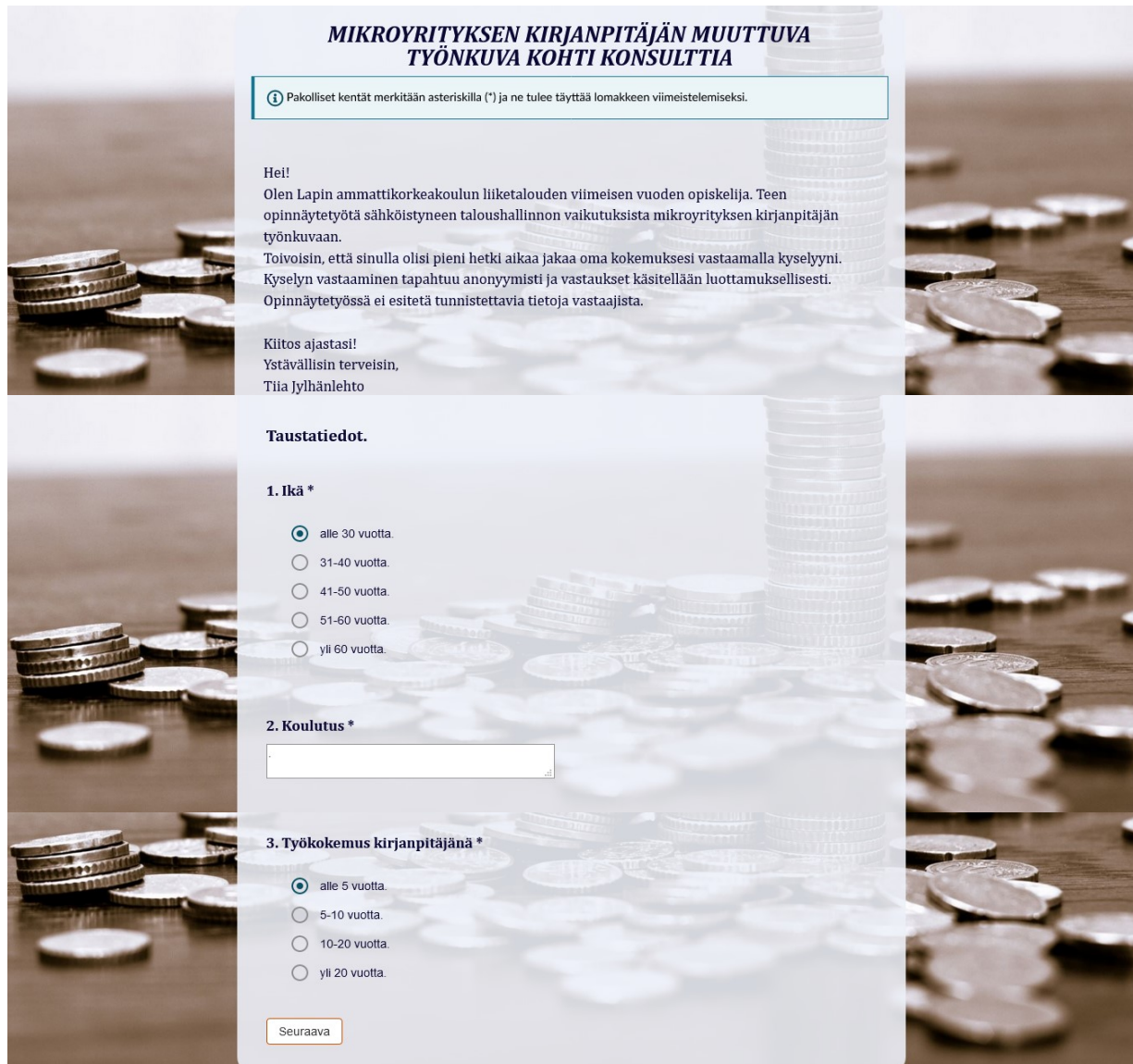
Työmarkkinatori 2020. Kirjanpitäjä. Viitattu 25.3.2021 <https://kokeile.tyomarkkinatori.fi/amatit/Kirjanpit%C3%A4j%C3%A4>

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake.
- Liite 2. Kyselylomakkeen sähköpostin saatekirje.
- Liite 3. Kirjanpidon automatisoitumisen vaikutus työkuorman jakautumiseen kuukaudessa.
- Liite 4. Kirjanpitäjän ominaisuudet tulevaisuudessa. Arvioi alla olevien ominaisuuksien tärkeys tulevaisuuden kirjanpitäjän roolissa.

Liite 1 1(3)

Mikroyritysten kirjanpitäjille luotu kyselylomake.



**MIKROYRITYKSEN KIRJANPITÄJÄN MUUTTUVA
TYÖNKUVA KOHTI KONSULTTIA**

i Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Hei!

Olen Lapin ammattikorkeakoulun liiketalouden viimeisen vuoden opiskelija. Teen opinnäytetyötä sähköistyneen taloushallinnon vaikutuksista mikroyrityksen kirjanpitäjän työkuvaan.

Toivoisin, että sinulla olisi pieni hetki aikaa jakaa oma kokemuksesi vastaamalla kyselyyni. Kyselyn vastaaminen tapahtuu anonymisti ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Opinnäytetyössä ei esitetä tunnistettavia tietoja vastaajista.

Kiitos ajastasi!
Ystävällisin terveisin,
Tiia Jylhänlehto

Taustatiedot.

1. Ikä *

☒ alle 30 vuotta.
☐ 31-40 vuotta.
☐ 41-50 vuotta.
☐ 51-60 vuotta.
☐ yli 60 vuotta.

2. Koulutus *

3. Työkokemus kirjanpitäjänä *

☒ alle 5 vuotta.
☐ 5-10 vuotta.
☐ 10-20 vuotta.
☐ yli 20 vuotta.

Seuraava

Liite 1 2(3)

Sähköistymisen vaikutukset.

4. Kirjanpidon automatisoitumisen vaikutus työkuorman jakautumiseen kuukaudessa.

Negatiivinen. 0 5 10 Positiivinen.
En osaa sanoa.

5. Kuvaile mahdollisia muutoksia kirjanpitäjän työnkuvassasi nykypäivänä verrattuna työnkuvaan aloittaessasi työt.

6. Miten koet taloushallinnon sähköistymisen vaikuttaneen työnkuvan muutokseen?

7. Millä tavalla kirjanpitäjän työnkuva suhteessa asiakkaisiin on muuttunut sähköistymisen myötä?

Edellinen Seuraava

Liite 1 3(3)

Tulevaisuuden näkymät.

8. Millaisena näet kirjanpitäjän tarpeellisuuden tulevaisuudessa? Tarvitaanko tulevaisuudessa kirjanpitäjiä samassa määrin, väheneekö kirjanpitäjien määrä tai lisääntykö?

9. Valitse vaihtoehdot, joiden uskot vähenevän tulevaisuudessa kirjanpitotyön automatisoituessa.

- ☐ Kiire.
- ☐ Manuaaliset kirjaukset.
- ☐ Asiakasyntöksen kokonais kuvan hallitseminen.
- ☐ Työssä vaadittu ammattitaito.
- ☐ Kirjanpitäjien määrä.
- ☐ Tilinpäätösosaaminen.
- ☐ Erityisosaaminen.
- ☐ Asiakaspalvelun tarve.
- ☐ Talousraporttien analysointi.
- ☐ Muu, mikä?

10. Kirjanpitäjän ominaisuudet tulevaisuudessa. Arvioi alla olevien ominaisuuksien tärkeys tulevaisuuden kirjanpitäjän roolissa.

	Täysin tarpeeton.	Jokseenkin tarpeeton.	Hieman tärkeä.	Tärkeä.	Erittäin tärkeä.
Manuaaliset kirjaukset.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Täsmällisyys.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Paineensietokyky.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Myynti- ja markkinointitaito.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Vuorovaikutus- ja asiakaspalvelutaidot.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Raporttien analysointi.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tilikausien päättäminen.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Tietotekniset valmiudet.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Yritysneuvonta/konsultointi.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Liiketoimintaosaaminen.	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Muu (mikä?) <input type="text"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>
Muu (mikä?) <input type="text"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>	<input type="radio"/>

11. Vapaa kommentointi. Halutessasi voit lisätä omia kokemuksia ja ajatuksia aiheesta.

Edellinen

Lähetä

Liite 2

Kyselylomakkeen sähköpostin saatekirje.

Hei!

Olen Lapin ammattikorkeakoulun liiketalouden viimeisen vuoden opiskelija ja teen tutkimusta sähköisen taloushallinnon tuomista muutoksista mikroyrityksien kirjanpitoa tekevien kirjanpitäjien työkuvaan. Toivoisin saavani pienen hetken kiireisestä päivästäsi ja voivani hyödyntää kallisarvoista kokemustasi anonyymisti opinnäytetyössäni Webropol-kyselyn avulla. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä opinnäytetyössä esitetä tunnistettavia tietoja vastaajista.

Kyselyyn pääset painamalla linkkiä: <https://link.webropol.com/s/kirjanpitaja-tyonmuutos>

Kiitos ajastasi!

Ystävällisin terveisin,
Tiia Jylhänlehto



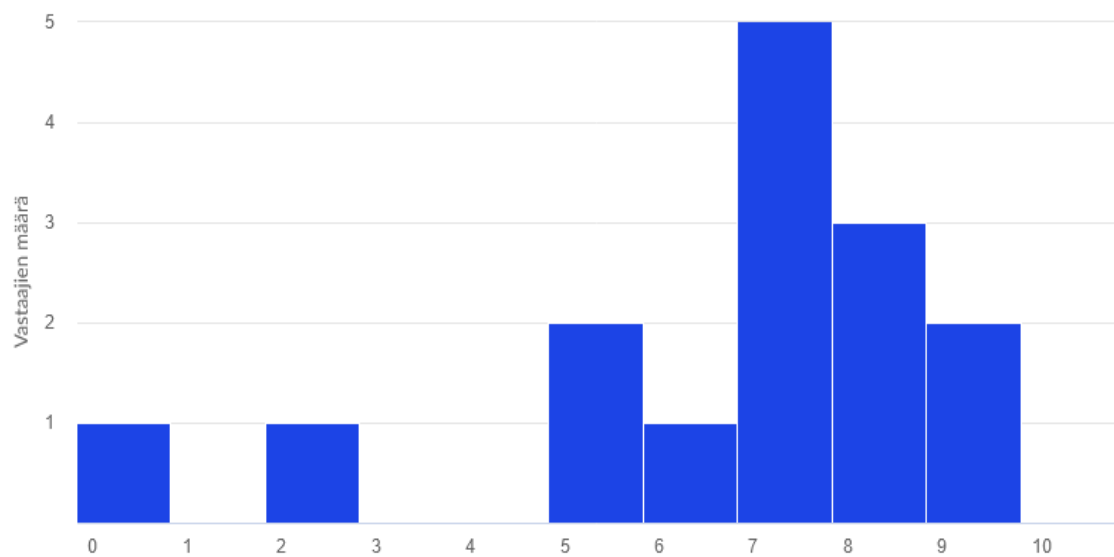
Tietoa Lapin ammattikorkeakoulun tietosuojasta: <https://www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Tietosuoja>

Liite 3

Kirjanpidon automatisoitumisen vaikutus työkuorman jakautumiseen kuukaudessa.

0 = negatiivinen, 5 = en osaa sanoa, 10 = positiivinen

Vastaus ilman ryhmittelyä:



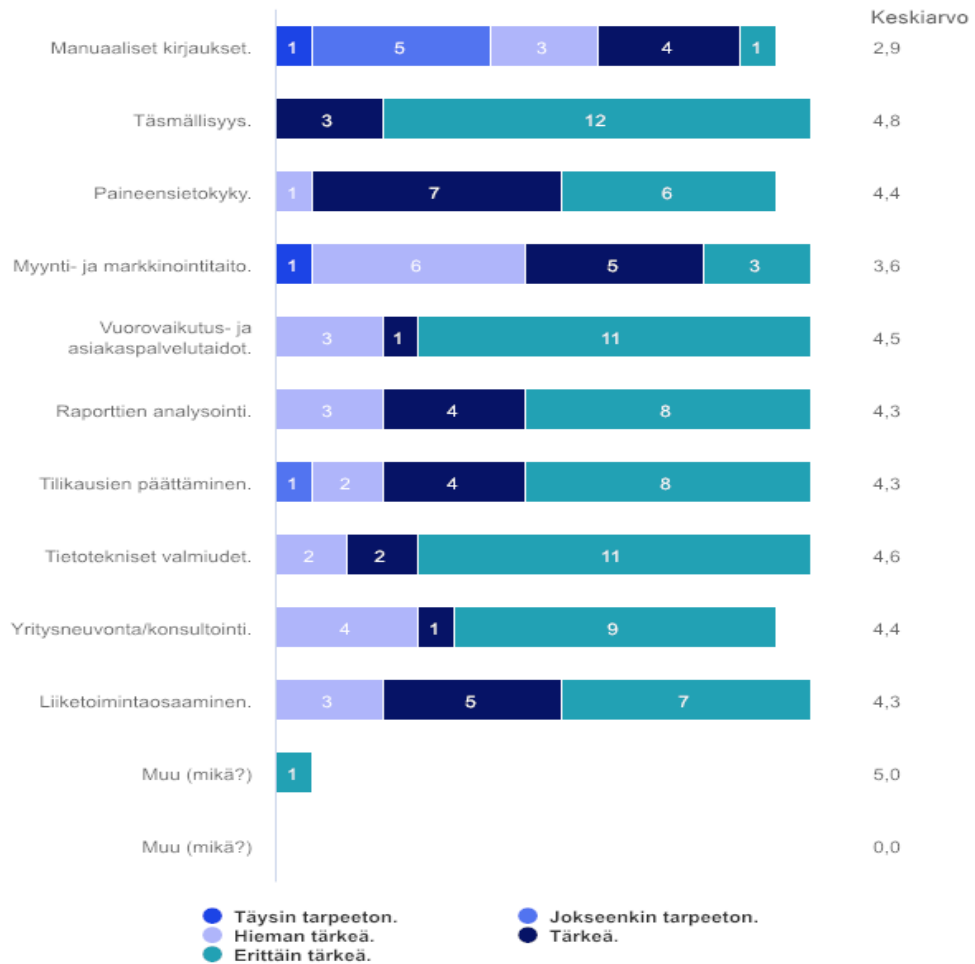
Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
0,0	10,0	7,3	8,0	109,0	2,7

Ryhmitelty vastaus työkokemuksen mukaan:

	n	Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
Työkokemus alle 5 vuotta.	1	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	0,0
Työkokemus 5-10 vuotta.	5	8,0	10,0	9,0	9,0	45,0	1,0
Työkokemus 10-20 vuotta.	5	0,0	9,0	6,0	7,0	30,0	3,5
Työkokemus yli 20 vuotta.	4	3,0	9,0	6,5	7,0	26,0	2,6

Liite 4 1(2)

Kirjanpitäjän ominaisuudet tulevaisuudessa. Arvioi alla olevien ominaisuuksien tärkeys tulevaisuuden kirjanpitäjän roolissa.



Avoimeen tekstikenttään annetut vastaukset

Vastausvaihtoehdot	Teksti
Muu (mikä?)	Verotus

Liite 4 2(2)

	Täysin tarpeeton.	Jokseenkin tarpeeton.	Hieman tärkeä.	Tärkeä.	Erittäin tärkeä.	Yhteensä	Keskiarvo	Mediaani
Manuaaliset kirjaukset.	1	5	3	4	1	14	2,9	3
	7,2%	35,7%	21,4%	28,6%	7,1%			
Täsmällisyys.	0	0	0	3	12	15	4,8	5
	0%	0%	0%	20%	80%			
Paineensieto- kyky.	0	0	1	7	6	14	4,4	4
	0%	0%	7,1%	50%	42,9%			
Myynti- ja markkinointi- taito.	1	0	6	5	3	15	3,6	4
	6,7%	0%	40%	33,3%	20%			
Vuorovaiku- tus- ja asiakaspalve- lutaidot.	0	0	3	1	11	15	4,5	5
	0%	0%	20%	6,7%	73,3%			
Raporttien analysointi.	0	0	3	4	8	15	4,3	5
	0%	0%	20%	26,7%	53,3%			
Tilikausien päättäminen.	0	1	2	4	8	15	4,3	5
	0%	6,7%	13,3%	26,7%	53,3%			
Tietotekniset valmiudet.	0	0	2	2	11	15	4,6	5
	0%	0%	13,4%	13,3%	73,3%			
Yritysneu- vonta/ konsultointi.	0	0	4	1	9	14	4,4	5
	0%	0%	28,6%	7,1%	64,3%			
Liiketoiminta- osaaminen.	0	0	3	5	7	15	4,3	4
	0%	0%	20%	33,3%	46,7%			
Muu (mikä?) Verotus	0	0	0	0	1	1	5	5
	0%	0%	0%	0%	100%			
Muu (mikä?)	-	-	-	-	-	0	-	-
	-	-	-	-	-			
Yhteensä	2	6	27	36	77	148	4,2	5,0